

សាខាបឹន សុខ

«ខេត្តកែវ» ឯកចាប់ដី

କବି-ଜୀବନ

• ធនាគារជាតិនៃខេត្តកណ្តាលមួយទំនើប?

-

សង្គមសាក្រោះ

ଏ ଫେରା ବି

អាណាព្យាបាល

၃၆၀.

၃၃၀.၂

ဗုဒ္ဓ ဆုဒ္ဓ

နတ္တိပန္တန္တ

၁၆

ဟန်မြတ်လွှာ
ဘ၊ မြတ်လွှာ

(ရောဂါရီ)

ကရင်းမြတ်လွှာ

စုတေသနမြတ်လွှာ

၁၇၇၈ ၂ ၀၀၀ ရှာ

ရှာ

၂၀၄/၂၂

03 - 8

ဒုက္ခ ၁၇၇၈

សាស្ត្រ

ពីរនៅក្នុងពីរឯសហការទាំង
គណនេយ្យលេខាមួយ និង មន្ទីរបាល់យេស៊ូឡូតិចទៀត។
ក្នុងភាគីបំពេជាប៉ានុអទោះដើម្បីថែរក្សា ការការ កំពុងការបំផែនការទៀត។
ប្រជាពិនិត្យក្នុងក្រុងក្រាម និងការសារទាំងនេះ
សម្រាប់សាធារណកម្មបច្ចុប្បន្នសំណងមិនអាចកើតឡើង។

សូមថ្លែងអំណរគុណរាល់
អង្គភាពធម្ម ពុជ្ជ-កែ វិរាងនាមបឹងកុណាយ
ការុណាជុំ ដើម្បី មួលដិជិទូរសមាប់ការសិក្សា
ដែលបានកំប្រឈមប្រព័ន្ធភាសាអង់គ្លេស សម្រាប់ទុកដុកបណ្តាល់យោងទីក្រុងទី។

Buddhist Institute of Ministry of Cult and Religion and eLibrary of Cambodia have made a cooperative effort to digitalize books and manuscripts in order to preserve our Cambodian literary heritage. This will promote and provide easy, instant access, free of charge to the public and future generations to come.

A sincere thank you to our generous supporters: Risho Kosei-Kai, Open Institute, Karuna Cambodia and Cambodian Education Excellence Foundation, who made this endeavor possible.

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org

នាវម្ពអច្ចា

ធម្មជាន់លោម្ពុជា និងការបង្កើតរដ្ឋបាល

ហេវ «កុរាណូរាយ» និងលើវា «ស្រី» តាមរឿងនេះប្រសិទ្ធភាព និងទិន្នន័យមិនយាយលេខតាមគេប្រកាសហួរ នៅក្នុងនឹងក្រឡាតេក និងក្រឡាតេក (១) ឬក្រឡាតេកដែលរាក់ទីនេះទេ។ ឬ
ខោដាក់មិនយាយឡាតំណើរាក់ប៉ុន្មោះ ឬក្រឡាតេកប៉ុន្មោះ ឬក្រឡាតេក

(๙) ເຊາຜູ້ອະນາໄມຕີ່ອອກແຈ້ງ ທີ່ເວັບຄຸກຂອງພົມ ເກີດຍາຍເອົາ ພູມ
ເກີດຍາຍເອົາ ພູມຢາຍໃຫຍ່ສະກຳ ។

សូមពិនិត្យលទ្ធផលរបស់ខ្លួន ក្នុងការបង្កើតរឹងចាំប្រចាំឆ្នាំ

គិតិយាយរោសនីតែរៀន «ក្រឹម» រាយដា ប្រធ័ណី តាខ្មាប់
មួយនៃទេសចរណ៍ជាតិ ត្រូវស្នើម ។ នំនួរករៀន «គុក
រស្សយ» ពីក្រុង ដារៀននឹងនេលប្រើនកៅទីនូវក្នុងស្នើមសម្រេច
មួយស្នើមកិច្ចិកឱ្យយក្សិតិត្រីនូវក្នុង ។

ก้าวต่อไปของมนุษย์

— မာတိမြက်ကရှုယ်စာရိတော်ခိုင်လွှာမြှုပ်နည်း ၁

— ຖុករួយ ដាក់ពីផ្សាយកើតឡើងជាមួយកន្លែង

Jili (Administration) 7

សម្បុទ្ធដែលអារមណប្រើប្រាស់ហើយនឹងចិន អាសយ៉កន
ត្រូវប្រើប្រាស់ប្រើប្រាស់ក្នុងនីមួយៗ ដែលសមាជិកម្នាក់ នូវសន្តិ
សិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋប្រជាជាម ។

ເບີ້ນເກີດກາງລູ່ຍເກີດເຫຼື້ນຜ້າຍກາງຕິບໍ່ຕົກ ພູຊະ:ກຳເດັກກາງລູ່ຍຜ້າເສີ້ຄູ່ເທິດ ພູຜ້າສົມ (Symptômes) ໄກສາຕິບໍ່ຕົກ
ພື້ນປະເທດ ປະຫວັດປະຫວັດ ວ ເບີ້ນພາຍໃຫ້ອື່ຈາ ກຳເດັກກາງລູ່ຍກາງ
ຕິບໍ່ຕົກ ດັ່ງນັ້ນຮູ່ພູຜ້າສົມ (1) ວ ສູ້ແລະ:ອື້ນ

ក្នុងពេលវេលាដែលបានត្រួតពិនិត្យ ត្រូវបាន ការសរុប ត្រឹមត្រូវ
ប្រចាំថ្ងៃ ទៅក្នុងការសរុប ការសរុប ត្រូវបាន ការសរុប ត្រឹមត្រូវ
ប្រចាំថ្ងៃ ទៅក្នុងការសរុប ការសរុប ត្រូវបាន ការសរុប ត្រឹមត្រូវ

ក្រោយដែល ពាណិជ្ជការសិក្សានៃអគ្គមន្ត្រីនិងនៅមក នឹងការ
ទាញការសន្និដ្ឋានបសិទ្ធភាពទាំងទាំង :

« អតិថិជនការិសក្រែងនិយាយដៃសកម្មភាពនៃមនុស្សដើម្បីដែល
បានប្រព័ន្ធដូចខាងក្រោម ទាំងនេះក្នុងរៀងគុណរបាយ ។ អតិថិជនដែល
ខ្សោះកំពាល់នៅក្រោមវិក្សក្រោមអំពីបញ្ហាបេតុ កាល់ខេស់ និងការទាក់
ទងនៅក្នុងបេតុផ្សេងៗ ។ បុរិច្ឆេទដែលអាមេរិកណាមកិត្តគេតើ
នៅក្នុងបេតុខ្លួន ។ អ្នកសារសរប្រើប្រាយបានបង្ហាញពាក្យអំពារខាងក្រោមនៃ
ក្រសួងមនុស្សក្នុងទីនេះដូចជានិយាយរក្សាទុរាវេសាយ ។ ម៉ោង
១៩៣៥ អតិថិជនការិសក្រែង ក្រែងមនុស្សការិសក្រែង ទាំងប្រាំបីនាក់
មនុស្សការិសក្រែង និងការិសក្រែង ជាតានិកការិសក្រែង ក្នុងក្រោម

និងបង្កាញពីរូបរាងរាយក្រឹងការណ៍សេវាភាសាអង់គ្លេស។

ເແພວິດີ່ກົມາວອກຄ່ງໂຈດເຕັ້ນໄເຈ] ກົດທະ ຊຶ່ງເຕຣ] ຄະເລສເງ[ບໍ່ນັກ
ສາເຮືນຄືອືດ ໂຜນຊື່ທານສ່ຽງປະມູນຊຸກສ່າງຮູ້ວ່າຍກເທີ້ພ ພກ
ໜກອນນີ້ກຣົດສ່າງຮອນເສ] ກອກຢູ່ພ ໂຜນສ່ານຫຼຸສ່ານ ໄອການສາກຄົງນ
ຮອນສ່ຽງເປັນກັບຜູ້ນີ້ ພ

ក្នុងការសរសេរនេះ ទីតាំងគោលបំណងអ្វី ក្រោតចំណែក
ត្រូវដាក់ជួយឱ្យដឹងថា សម្បូរមួយនេះដែលបានកើតឡើង ហើយកំណុំ
រាល់ដាសទៅក្រប់ក្រឡូន និង វិធីរ៉ាដែលគោលបានយកមកប្រើ ដើម្បី
ដោះស្រាយបញ្ហានេះ ២

ເຄາະນຳ ດາວອິນຍາເຈັກ ຕີ່ມີຄື່ນໄດ້ ເປົ້າຫຼາຍ ອີສີງກວະນີເກງ່າ
ສາກູ່ ອີຜົນຊຸມສູງສາກູ່ ຜັດີເສັສວາເສີສຶກີ່ໃຈງາ ອີຜົນຕີ່ໃຈງາ
ໂຢເທະນີເຖິງເກາຮງສາກູ່ ແກ້ວໄລ້ອີສີກງາບຕ້າສຶກີ່ ຕາຍີຕີ່ໃຈງາ-
ສາກູ່ ເຄາລ ຕີ່ເປົ້າໄກໂລກບຕ້າແນຍຮກງຸສ ຄລ່ຍຸບຸງເທິງ
ມູນອີສີທີ່ວາອີເຖິງເສັມຕິສຶກີ່ໃຈງາ ເລີ່ມູນອີຍໍຍາ ၅

ଭାବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ

សារព្យូទ័រប្រវត្តិកម្មវិធី
នគរាល់អាមេរិកសារព្យូទ័រប្រវត្តិកម្មវិធីសារព្យូ

សភាព

អ្នកជនដែលជាជាតា

អំពើពួកគេជ្រើយ ?

●●● ខ្សោយដីដីកំចង់ទូរទឹករបាយការណ៍រាយ ពីឱយមិនកៅ
តីយនៃពាក្យ «កុករណូយ» ពីនឹងដីក្នុងខ្សោយ ស្ថិក្រប់តាមវាទេ
ទូរយប្បញ្ញត្រក្នុងខ្សោយនៃពាក្យ «កុករណូយ» មួយនេះ ។
តែប្រចាំសំរាប់ខ្សោយ កំពើតីក្នុងខ្សោយ ឬតីក្នុងតាមនេះទេ ស្ថិក្រប់
ស្ថិក្រប់សារណ៍ ឬស្ថិក្រប់តាមនេះទេ ស្ថិក្រប់តាមនេះទេ ស្ថិក្រប់
តាមនេះទេ ឬតីក្នុងខ្សោយ ស្ថិក្រប់តាមនេះទេ ស្ថិក្រប់តាមនេះទេ ។

លោក វិនិធី (Wertheim) ក្រោយគឺបានធ្វើការសិក្សានៅ
ទីផ្សារតីអំពើគឺកុករណូយនៅថ្ងៃទីសាធារណការនេះ ននទ្រូវឱ្យ
ទៅការដី «កុករណូយ» ដួចតែទេ ។

« မနေ့ကုသ္ထာနတိမာမြန်မာလံယူက မီ၌
လျှောက် နိမိုဂဲတန်ဆျေစံဘာရေးမှုကဲ့သို့ မှုက
ဓရေးလံဘွဲ့က ပုဂ္ဂိုက် နိမိုဂဲ့ဘွဲ့ကဲ့မဟုတ်ခေါ်မာစာတဲ့ အာ
ပျိန်ရှုကုသ္ထာ ၏ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်
ဆာရာဝင်းမောယက္ခား၊ မောယက္ခားမျှေး၊ မောယက္ခားမျှေး၊ မောယက္ခား
မောယက္ခားမျှေး၊ မောယက္ခားမျှေး၊ မောယက္ခားမျှေး၊ မောယက္ခားမျှေး၊ မောယက္ခား

នៅថ្ងៃទី១៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៦២ ដោយអំពើគុរីសុយការតែវិត្ស
ទូរសព្ទ និងក្រសួងមហាផ្លូវបានបង្កើតគណៈកម្មការរួមយេមីរីតិចិត្ត
និងកម្មការរាជរដ្ឋបានអំពើគុរីសុយ ។ ក្រោមកិច្ចនៃការសិក្សា
និងប្រជុំដែលបានបង្កើត ត្រូវបានក្រោមការរាជរដ្ឋបានគ្រប់
ដូចជាយុទ្ធសាស្ត្ររាជរដ្ឋបាននិងក្រសួងការពាណិជ្ជកម្ម ។ ក្នុង
រដ្ឋបាននិងក្រសួងការពាណិជ្ជកម្ម នឹងការបង្កើតការសិក្សា ឬការ
សិក្សាដែលបានបង្កើតឡើង និងក្រសួងការពាណិជ្ជកម្ម នឹងការបង្កើត
ការសិក្សាដែលបានបង្កើតឡើង និងក្រសួងការពាណិជ្ជកម្ម នឹងការបង្កើត

«រាយកោទ» សារតារាងមួយ និង «អំពើគ្នាលូយ» ផ្សេងៗទៀត
 «ពាណិជ្ជកម្មការ» (Pouvoir) និង «មិនមានមែនដែលមានជាបន្ទាន់
 ពាណិជ្ជកម្មការ (Influence) និង «អីដឹងអីដឹង» ដើម្បីរាយកោទ

(9) (W.F. Wetheim: «Sociological Aspects of Corruption in Southeast Asia in his East-West parallels», Van Hoeve, the Hague 1965)

គេធានបន្ទីឡើងទៅក្រោម ដំណើរការល្អជាមួយ និងការសាលាស៊ីវ
ត្រប់ក្រសួង គ្រប់ក្រុងខេត្តឡាច់ចាន់-១៩៤៥ តើឡើងពេលស្រីម
លោកលោកខីល ឬ ហេវិនកុករល្អជាមួយកើតឡើងជាន់គេ តើ
ក្រសួងការពារជាតិ តួនាទីឱ្យឈរត្រូវក្រសួង ឬ ការល្អបំបាត់
នេះ ឬប្រព្រឹត្តិភាពនៃក្រសួង នៅយមានេអ្នក និង ការ ឬ
ក្រសួងទាំងនេះដើម្បីក្រសួង ឬ ក្រសួងទាំងនេះត្រូវត្រួត តាមឯណិ
ជិនមិនត្រួតពេញនេះ នៅយសំអានថា និស្សនោះជាកំណើនយាន
សម្រាយ ! ។

ពេលមួយជាតិស្សកាត់ទៅ បំផាកសុយចនីកា គ្រមាយកំហែអី
ឡើងខ្លួនខ្លួនប៉ូលីស សាធារណការ នុះកើត អាហារណ៍
ិហារណ៍ កើតឡើងប្រឡាសទ្វាន សារិយាណាក់សេចក្តី ឱ្យតុដល់
សាមារក្រោម មហាកិច្ចការប័យ គុនកេសប្រើប្រាស់សិស្សរីតា ។ នៃ
កេសមានសំណង់មួនា សហគ្រប់គ្រប់ចំណាយលើយដឹងសុកអ្នក
និងការគ្រប់គ្រប់ ប្រហែលតិ៍អ៊ី ៩១១១ ភាគរយៈនៃតម្លៃសំណង់ ។

សេចក្តីរាយការណ៍ ទន្លេបញ្ជាក់ថ្មីគម្រោង មត្តិជា ការព្រៃនទន្លេ
ប្រុមសម្បត្តិសាធារណៈ ឬទន្លេទូលសំណួរដានទីទូទៅមកពេល
ហើយក្នុងតែលវិសាទភកអស់ខ្លះ កំពុងការនៅក្នុងឱ្យយើរ ពេ

ទន្លេប្រើ អាណុការពី មិសាត់ដែលប្រើបង្កើតឯកជាតិ និង ក្នុង មិត្តភក និងក្រុងពេទ្យការណ៍របស់ខ្លួន ។

អ្នកដំឡើងមានការទាក់ទងជាប់ស្ថិតជាមួយម្រឹតគ្នាលូយ ។ ក្នុងដំឡើងអស់នេះហើយដែល ធានបន្ទីរ ចំណុចអ្នករដ្ឋការ ដោយ នឹងសៀវភៅ ដើម្បីបំផ្តាញសម្រាត់សាធារណៈ ។

សេចក្តីការណ៍ដែល ធានបន្ទីរ នៅទីនេះ ។

«នឹងមានការណ៍ដំឡើងទៅនឹងស្រុងកិច្ចធន ព្រាហេត្តកុក នូយអារម្មេតិកាន ឬ; គ្រារេតមាមមុនស្សាក្រប្រកេដ ។ នាមវិត អ្នករដ្ឋការនៅក្នុងសាធារណៈបាន ឬ មានសិការក្នុងវិធីដី: ទីបុរាណដំឡើងនៅការណ៍ដំឡើងអ្នករដ្ឋការនៅក្នុងបាន» ។

សេចក្តីការណ៍ដែលនេះ ធានសង្ឃឹមថា ។

«អំពើគ្នារូយប្រើបង្កើតក្រុងក្រុងក្រុង ការរាយការណ៍ ។ អ្នកដំឡើងនឹងអ្នករដ្ឋការ ជាតិសេស ឬទាហារនីមួយា ធានរួមគ្នា ឬត្រួតអំពើនេះ» ។

នៅប្រទេស បាត់ស្ថាន តីវ.-បីត្រា មួយពេលរដ្ឋប្រហារទាត់បាន (Putsch militaire) នៅថ្ងៃ ១២/៩ ឆ្នាំ ៩៣២៤ នៅក្នុង ឪបីរាយការ (Tibor Mende) (១) ធានសារឡើងថា :

«ក្នុងក្នុងការណ៍ដំឡើងនេះ មិនមានប្រាការទាត់បាន ក្នុងក្នុងក្រុងក្រុងក្រុង ឬនៅសាយព្យួចចិត្តនិងក្នុងនឹងសំលេចក្នុងក្នុងក្នុង ។

(១) Tibor Mende: «South East Asia Between Two Worlds» —Turnstile Press, London, 1955

ូកបែងប្រជុំ » ។

« ព្រោះវិសាទិក និងសង្ឃឹមទាំង ព្រៃនអស់ខ្លួន ប្រចាំយកទៅ
សុខអ្នកដំ » ។

លោក ឌីមី នាមសកេតយើង្វាទ់តែ ហើយគុណរូបយកដ៏
ទីនេះ តាមរាយការណ៍ ភ័ណ្ឌយប់រាល់ ឬចុះតាមច្រឡេសលាក់
យុទ្ធសាស្ត្រ ពីរីនីក្នុង និង ឯសុំ ឬចុះតាមរឿងមេរីឱ្យវិសាទិក
យុទ្ធសាស្ត្រ (UNICEF) តែយកមកតូលំងី ប្រាប់វិសាទិកយើង្វាទ់
លក់ទៅតាមទីបង្កើរខ្លួន ។

ក្រុមហ៊ុនដំនឹងរាយការណ៍ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬក្រុមហ៊ុនដំនឹងរាយការណ៍
មិនមែនជាអ្នករួមឱ្យរាយការណ៍ ស្ថិតិថ្មី នៅក្នុងក្រុមហ៊ុនដំនឹងរាយការណ៍
មិនមែនជាអ្នករួមឱ្យរាយការណ៍ ។ នេះជាការសកេតយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលបានប្រើប្រាស់
នៅអាមេរិក ។

៩. ហាតុអ្នកបានលាងពីស្អួលមាន
ការង្ហែរកម្រិតប្រឡាកដអំពើបញ្ជាប់«អំពី
ពុកទិន្នន័យ» នៅចិត្តអាស្សែខ្សែដៃនេះ!

ເຜົາຍຄົດເອົາ ເງົ່ານົກໂຮງຢ່າຍ ດາວໂຫຼາຍ ເຊື້ອົນດ້າ ປຕູາ ສົກສົມ
ເອົາເສັງກຸກບໍ່ຢູ່ບ່ອນສ້ອນອື່ບໍາກາສີ (๙) ។

អ្នកសរសទេចបញ្ជាក់ថា អំពើតុករុយយមិត្តឱមនគ្គុង^១
ទីបីអីបី អារីពីកុមារីកុម្ភាមនៅលាងទៅ ។ អ្នកត្រួវាន
សិក្សាសាប្តូជាទេបញ្ជាក់ថា អំពើតុករុយយមានកំណត់ឡើងនៅ
លាងដីរាយកិច្ច ហើយខ្លួន ហូលីន និង សុខីដីណានី ។

ເຮົາກາສຸເພັນ ດອໄລສູງກສບໍ່ມີກິດຕາມຄາວອາກົດໃຫຍ້

វិធីក្រសួង ឬមួយរដ្ឋបាល ឬមួយអគ្គនាយក ឬ ម៉ោង ហើយ
នាមជាអេតិថិយកទិន្នន័យដាក់ នូវការសិក្សា ឬស្រាវជ្រះដំណឹង ព្រៃន
គុរីយ ព្រចាប់វាអាចបញ្ចូលការងារចំណាំបាន ឬ ចំណាត់ការ
អគ្គនាយកទៅខាងក្រោម ហាក់ដូចជាទុកបៀវិនិត្តក្រសួង ឬ
ជាបៀវិនិត្តបុគ្គលិកនៃក្រសួង ឬក្រសួងទីផ្សារ ឬត្រួតពិនិត្យ
គ្រប់គ្រប់សម្រាប់ ឬក្រសួងទីផ្សារ ឬក្រសួងទីផ្សារ ឬត្រួតពិនិត្យ
គ្រប់គ្រប់សម្រាប់ ឬក្រសួងទីផ្សារ ឬក្រសួងទីផ្សារ ឬត្រួតពិនិត្យ

គិតភាសាំទាន់ជាសម្រេ ដែលបានក្លាយជាកុំស្មោះមាន នារ ស្រាវ
ជ្រាវវិរិទិករបស់យេវិចិថាមអាសីតិ៍ :

ក) គ្មានពីមានច្បាស់ពិតប្រចាំកន្លែង ដើម្បីធ្វើការប្រសាធារណ៍
ជាន់ និងធ្វើការពិលរោទតាមវិធីច្បាសាថ្មី។

៨) អូកប្រាស់ទាន់សម្បិត្រា និងកីឡាបាប់ផ្លូវយកវិជ្ជ
វិញ្ញាសារស្ថាមកប្រើដារបករណ៍ក្នុងការពិភោះនឹង ការ
ប្រាកប្រើបាន ។

អ្នកធ្វើការសំរាប់ ឬប្រាក់ដែលវាតិចចុចក្រសួយប្រឹតេត្តក្រោម: ទីតាំងនៃ ការក្រុងការរិះយាជិ៍សាស្ត្រ ។ ដើម្បីចូលរួមចុះជាក់

លាក់ដែលអាចទេរដ្ឋប្រើប្រាស់តាមគោលការណ៍ទៅរួចរាល់សំណង់ អ្នកព្រម
រាយមនុស្សសាស្ត្រ ក្នុងពីរកទេរដ្ឋប្រើប្រាស់រួចរាល់សំណង់ មួយជាអ្នករាយ
គោល ធ្វើរួចរាល់ ស្ថិតិ (Analyse statistique) គោលរីក
ទូរសព្ទគ្នាស្ថិតិ (Analyse factorielle) ឬសិក្សាកទេរក
ទឹននឹង (Etude corrélative) ។ វិធីសាស្ត្រទាំងអស់នេះអាចយក
មកប្រើប្រាស់ទាំង លីត្រាណត្រូវប្រាការប្រមូលប្រមាប់
(Données) ដើម្បីចាត្រាដែលមានសិក្សានេះទានប្រជប់គ្នាន់ ។
ហើយកើនឯសក្តានេះរួចរាល់ ប្រជប់ដែលដកស្រួលតិចត្រូវបានស្ថិតិ
សាស្ត្រប្រើប្រាស់គម្រោងស្ថិតិសាស្ត្រ (Caractère non scien-
tifique) ដែលមិនអាចទិន្នន័យកម្មកប្រើប្រាស់បានទាំង ។
លោក នីអី (J. S. Nye) (១) ធានស្ថិតិយកបញ្ហាគុក
រួចរាល់សិក្សាការពិធីតាមតម្លៃ (Cost Analysis) ពេលតិ
ស្រាណប្រាក់បានពេញចិន្ទនុសលកិតនាមខែ (Conséquences quan-
tifiées) ដែលអាចធ្វើឱ្យរួចរាល់បានបញ្ជាប់មួយចុន្យ និង
សក្ខិម ។

គឺនេះ ប្រភេទរការសំណង់ គោលការពិធីនេះមិនអាចយក
ឡើងទុក្ខិក ប្រចាំថ្ងៃនូវពេលមកហើយ អ្នកសិក្សាយានការ
លំពាកណ៍ការកបប្រជប់ដែលមានស្ថិតិសាស្ត្រ ត្រូវបាន ។

(១) J.S.Nye «Corruption and political Development:
A Cost Benefit Analysis», the American Political
Science Review vol LXI. N.2, June 1967.

ផ្លូវការសិក្សាដែលត្រួតពីក្នុងរូប ជាការគិតក តុលេខាតា
យ៉ានិភាក់ដោយ អ្នកសិក្សាឌ្មីទិន្នន័យប្រចាំថ្ងៃ ហើយ នឹង
បញ្ជាក់នូវការធ្វើឡើង ។ ដើម្បីដោះស្រាយ បញ្ហាទេ
អ្នកសិក្សាឌ្មីនឹងធ្វើការស្រាយប្រាក់ខាងក្រោមតួក ត្រប់ត្រង់សេដ្ឋកិច្ច និយោា
ធាយ ឬប្រឈម ទេសមួននឹងការរិន្ទីសណ្តិ៍មុន្តុធទេរៀបចំ
កញ្ញាមីនិងការរាយបន្ទាក់ប្រាក់ដូច្នេះសំណាត់ ។

ឯមបញ្ចាក់ចាំណាមួយទេ ក៏តា អគសរសវគ្គាន់ដែកសារអំពី
រៀនគុករល្អយិនលក់តមានភ្លើងប្រទេសកម្ពុជាយីក្បែង ម៉ោងហើយអគ
សរសមិទ្ធភាពឡើករសជិត្តុនៃទន្លេយ៉ានិលាការឡើយ ។ គឺ
ដើម្បីតាមការកិចចាបាលាលើដែកសារទៅដឹងបច្ចុប្បន្ន ឲ្យលើស្សាយទេតីប្រ
ទេសកម្ពុជាយីក្បែង ឱ្យឱ្យអាណាពិក្សាយ៉ានិលាសំរាប់តាមប្រទេសកម្ពុជាយីក្បែង
ប្រចែងដោយបុរីនិមិត្ត និងអំពេកគុករល្អយ ក៏តាំងកិចចាបាលការក្រសួងបិច
យ៉ានិលាបិចចិត្តដែលបានកិចចាបាល ។

នគរបាលនិយាយ

ស្រីលទ្ធផលប្រជាមាននិចចុះ

ស្អើនៅក្រោមប្រទេស ភូមិការសត ទស្សនាឌី ឬ ភូមិការ
ដែលក្នុងប្រព័ន្ធ តែប្រើប្រាយជំណាញភាគពីរ ឬការសកម្មភាពនៃលទ្ធផល
នាំថា ជាប្រព័ន្ធដំណើរឈូយ និងអ្នករោះ និងអ្នកត្រួតត្រូវ
និងសោរករោះ, រោករោះ, រោករោះ ។

ភូមិការសត គឺស្អាត់យ៉ាងខ្ពស់ដូចតាមការការណ៍លីស គិត
ឬសាលាការតិចនៅក្នុងប្រព័ន្ធគុករួមយុទ្ធសាស្ត្រ ឬការស្នើសុំការ «ក្នុង» និង
គោលបំណើខោសម្រួលិយាភ័យ ឬបង្ហីឱ្យសារឡាតាំងដីនៃការត្រួតត្រូវ ។
អ្នកត្រួតត្រូវប្រើប្រាយអំណើរឈូយ ឬបង្ហីឱ្យសារឡាតាំងដីនៃការត្រួតត្រូវ ។
តើយើងបានបង្ហីឱ្យសារឡាតាំងដីនៃការត្រួតត្រូវ ឬបង្ហីឱ្យសារឡាតាំងដីនៃការត្រួតត្រូវ ។

សរុបលេចក្តីទាំងប្រព័ន្ធដំណើរឈូយ និងអ្នករោះ
ការ «ក្នុង» ។ ឯធម៌សដឹងនៅក្នុងប្រព័ន្ធ តែមិនបានយកមក
ត្រួតត្រូវសិក្សា ដើម្បីរក្សាប្រព័ន្ធក្នុងក្នុង ឬបង្ហីឱ្យសារឡាតាំងដីនៃការ
ត្រួតត្រូវប្រព័ន្ធ ។

ករាលិយាយប្លសនេសនទ្រពិនអំពី នគ្គលិយាយជិនចេលាសញ្ញា ជានគ្គលិយាយមានទ្រពិនធឌ្វើយ

ខើកដើរការសង្គមទិញទនលិតលូន កេវិជ្ជយ៉ាង្ហារ ការ
ទិយាយប្រឹន ឬការសរសារប្រឹនតិវនុករលួយកុនការសន្តិសុ
មិនជាសញ្ញារ អំពើគុរលួយមានប្រឹននៅវត្ថួយ ។

នៅប្រទេស បុរីសក្តី ការសន្តិយាយប្រឹន អំពើវិនុករលួយ
ជានីនៅប្រទេស តិវនុក ជានីនៅប្រទេសក្បុម ឬជានីនៅប្រទេស ។
នៅប្រទេស ការសន្តិយាយប្រឹន អំពើគុរលួយជានីនៅប្រទេស
សេវិសក្បុម ។ ចុះតួករិត ឬវិនុករលួយមាននៅប្រទេស
ប្រទេស និងប្រទេស ។

តាមការស្រាវជ្រាវរបស់លោក ហិរិនិវារ (Furnivall) នៅ
ប្រទេស កណ្តាល សុសិទ្ធិយាណាការិតមុនីតិត្រ និងឯករាយ
មិនដែលកែតាមឱ្យនីសោះ ។ ចំណោកនៅប្រទេសក្បុម ឬតួករិត
សម្រាយជាមួយក្នុង មក្ខុជាទំនួរសំដាយប្រឹន និងប្រុកប្រាស់ដោយកុរលួយ ។
កិសិរិយាជាន់ ប្រទេស កណ្តាល សុមាន និងឯករាយដួង
ប្រទេស និងប្រទេស កន្លែង (១) ។

(១) . J.S Furnivall, «Colonial Policy and Practices:
A Comparative Study of Burma and Netherland
India» -Cambridge University Press, London 1957.

លោកគុណាមីរ្តាល (Gunna Myrdal) អ្នកត្រួវបាន
ធ្វើកសេដ្ឋកិច្ច ការពិសិយអង់ដែលស្ថិតនៅក្នុងទីបាន
សារសេដ្ឋកិច្ច និងសេដ្ឋកិច្ចរបស់លោកនៅក្នុងនៃសម្បូរដែល
បានក្រោមឱ្យជាពេលវេលា

ក្រុងការរោគនគរូវការ »

ເຕັມບໍລິສັດຮ່ວມເງົາຍ ໃຜລັກເຕີຄຸກຮ່ວມ ດອກເກົາຍພາບ
ກຸດບໍກໃຫ້ ເຊື້ອນອີຍາຍຈາ «ຢູ່ນີ້ສະນົມທານີ່ສະບາຍັນນັກ
ແລດຖາກ ແລະ ເຫຼຸ່ມສາຍເກີ້ຕົກສູງກັບຢູ່ຍຸ່ສຳຫົ່ນປິດ
ໄຫຼຸ່ນເອກະສົ່ງ ແລະ ກຽມູ້ກົດຍັດຕົກພະນຸດ້າຕະຫຼາດ ຕູ່ຮັບສ່
ເຕັມກົດຍັດເຄົາຜູ້ນ ເພື່ອເຕີບືດລູກ ແລະ ຂັດເຕີໂລກແກ່ງາຍ
ບັດຕັ້ງບໍ່ສູງວິດຕູ້ຈຸ່າຍເກີ້ຕົາຍເຕີຫຼາຍ ໄດ້ນັ້ນຈີ້ຫຼາຍເຕີຫານ
ປະຕະວິດຕູ້ບໍ່ອີກເຕີຫຼາຍ ແລະ ກາບຂຶ້ນສຸພາເກີ້ຕົກນິກາຈີ້ຫຼາຍ
ສົ່ງກົດເສັງໄຕ ຢູ່ເຄລີມາອະເຍສ ອົກມູ້ເອກະຫຼາກກົບເຕັມຍຸດວິວ ແລະ

អំពើពុកនូយេតិតេលេងបោរ
ទៅដាក់សិល្បៈចិត្តជាសំរួលប្រុកប្រុក

ເບົາເຕັມໃຜລສສັ້ນທີ່ຈຸດຊູາສ່ວນບໍລິສັດ ດັ່ງນີ້ແລ້ວ
ກຳເຄື່ອງກຸງພູມໄພນີ້ ທາມເກີດເຫຼື້ອນກຸນສັ້ນທີ່ຈຸດຊູາສ່ວນ
ທີ່ໂດຍໄຫວ້ອາດາ
ພະນັກງານຕະຫຼາດມີມາດີ່ສາວັດວະນາສອນເພື່ອ ເພີ້ມງາກກຳທຸລມີ
ເຂົ້າໃບສັ້ນທີ່ຈຸດຊູາສ່ວນ ວິດກຸດເຕັມຜິບໃຫຍ່: ເບົາເຕັມ
ມູນກົກກາຄື່ອນກຸງພູມໄພນີ້ ຊຸກສົ່ງວິດາຮັກການຫຼັງຈາກສ່ວນ
ກຳທຳດໍ່ ມູນກົກກາຄື່ອນກຸງພູມໄພນີ້ ເບົາເຕັມໄດ້ກົດກົກການ
ກຳທຳດໍ່ ມູນກົກກາຄື່ອນກຸງພູມໄພນີ້

ក្រាយដីផ្លបាត់មិនសម្រាប់ខ្សោតទៅកញ្ញាជាន់ឡើង ហើយ
បក្សុក្សុយទីផ្លូវ និងក្រាយដីការដៃណូមអំណាគចេស់លោក ស៊ី
ហានក្តូ (Suharto) និងលោក លាភាសីសុនុ (Nasution) ពីលោក
ស៊ីការណ្ឌា (Soekarno) មគិមហាជនទេប្រទេសកណ្តុំលោកស្មី
ពាណិជ្ជកម្ម និងប្រទេសនឹងបញ្ហាតុករលួយ ប្រព័ន្ធដាយុមការពីយ
បញ្ហានេះត្រូវក្រុងការរាយការណ៍លើបច្ចុប្បន្នអុកមិនឱ្យឈាយមុសរោង។

គណៈកម្មការឱ្យយដើម្បីទ្វាយដោយស្រាយបញ្ហាកុសល្អយ ត្រូវ
ធានបន្ទិតឡើងដោយដ្ឋាកិចាលលេងក សូហានត្រូវ ឬ គណៈកម្ម
ការនៃជាន់ករើមីត្រូវក្នុង ឬ «កីບ» ឱ្យយដែលភាគចាប់ផ្តលាការជា
ប្រើបាន ឬ ជាការនៃជាន់ហើយដែលភាគទីនឹងបំពាក់ទិន្នន័យជាតិ
ទិន្នន័យនិងការដែលតែយកទៅឱ្យក ឬ ជាការទាំងអស់នេះ
ធានបង្កិតឱ្យមិត្តភកិចិចសវិនិច្ឆ័យ ដោយភកមានសំបុត្រជាន់
មួលភ្លាមៗនឹងអ្នកីឡើយ ឬ ថ្ងៃទី ២៤ ស៉ីហា ១៩៦៨ មាន
ជាការ ១៥ ត្រូវដ្ឋាកិចាលលេងក សូហានត្រូវ បញ្ជាស្រីបិទទាន ត្រូវ
ទៅនឹងមានការកែតែរបៀបយកស្រួលដែលមកតួតុ ឬ គ្រឿងកំ
សំតាល់ថា តួតុនឹងបានយកទៅការទៅតុនឹងនេះ មានជាការឱ្យយ
ដែលភាគជាការយោជាតា ឬ

គណៈកម្មការត្រូវតិចក្បាប់រួមជាការនេះ ធានចេញជាសេវកិ
រាយការណ៍មួយដែលបញ្ជាក្រុជា មានមួលប្បុរាណបំព្រឹ (Cheques)
ចំនួន ៣០,០០០ សូត្រិក ដែលជាការបើចុសចាយឡើងខ្លួនបំព្រឹនក្នុយ ឬ
ទាយទាមានជាប់ពីសម្រាប់ទិន្នន័យទីនឹងបំពុលបុយ ធានពីជាការ
ឱ្យយមានចំនួនជាន់ ១៨០ លាន រូបឃ្អោយ (Rupiah) ឬ ចិបំពុក
គណៈកម្មការនេះ ធានប្រមូលលើយមកវិញ ទាន់តិច ៥០ លានទេ ឬ
៥០០ការ ពេល លានទេនៅត្រូវឱ្យក ហើយទាយទាមរយៈបាន ឬ កែតុទៅតិចទៅតិច ឬ កែតុទៅតិចទៅតិច ឬ

បញ្ហាកុសល្អយ ធានប្រមូលប្រាក់សំណើល្អតាកំណុំ

« မန်တာတိဆိုဂေါကလှ့မံ့ဗုက္ကစီးပို့ကြီးဖော်လာနေတော်
ကျေးမှုမဲ့ဆိုဂေါကလှ့တာ၏ကိစ္စပြောမှုမဲ့ အား တိမိတို့မှာမျှမှုကရာဏ်
မကခဲ့ ရားသမစုံများကြပေးသော်လည်းမေးမျှတော်ကိုမှတ်မျှ
မဟန်က ထိမ္မာ့ဗုက္ကလွယ်ယော်မေး » ၇

ເຫັນໄວ້ງູ້ ១១ ສີຫາ ១៥ໜັດ ກາໂສ ຕ ທຽກາກາ (Djakarta) ທານສະແວເຫຼົາ ກຣຸມິຈຳມາເລສ ມຄຖືກູ້ ທາມອາບໍ່ ທານຜ່ອນຍົງເກມ
ບໍ່ຢູ່ອັດຕະກໍ ໂພນຊູ້: ດ້ວຍ ປຶ້ມ ທາມ ດ້ວຍ ຊຸ້ມ ສໍ ໂພນ ທາມບໍ່ເກີດຕັ້ງ
ເກມເຕັກ (Mafia) ສະເງົາບໍ່ລັກ ກໍເກົ່າສົ່ງ ສັງເກດ ອຸດອີງຈົກຜະ ອີ່
ທານບປຣິຕົກ ພົມເກີດຕັ້ງ ພົມເກີດຕັ້ງ

សង្គមយើកទាយទាហានទាន់លេខ៖ បច្ចុប្បន្នទាត់ទាន់ដៃលេខ
ឯកទីបំគ្រោះសកម្មធម្មក្រោតក្រោត ឬ ក្រសួងសម្រាកូវ
ទាន់លេខ៖ ឯកសុវត្ថិភាពសាកលាក់រា លុយនៅពីទីកន្លែកកំណត់រា
ក្នុងរឿងនេះ ទាន់យកមកប្រជតលំឲ្យទាយទៅថ្វាយទី ៩៦ ហើយ
លុយនេះទាន់ទេកបាយពីឯកត្រារាន់ទាយទាហាន និង នឹងទាហាន
របស់ខ្លួន» ។

ការសេវាផែនដែល ទាន់បន្ទាន់ទៅក្រោម «ក្រសួងសម្រាកូវទាន់លេខទី
ឯកសុវត្ថិភាពសាកលាក់រឿងនេះ ហើយយើកសុវត្ថិភាពសាកលាក់រឿងនេះ ឬ ក្រសួង
ហ្មាករតា ហើយយើកទាយទេកសុវត្ថិភាពសាកលាក់រឿងនេះ ១១ ដើម្បី ក្រម
ទាន់មូលប្រាប់ក្រោមខ្លួនសិទ្ធិកអែលគុំទាន់យកទៅបើក (១) ។

ការសេវា «សុវត្ថិភាពរាតាំង» (Sinar Harapan) ឯ៍ថ្ងៃ ៣
សីហា ១៩៦២ ទាន់សរាសរវិនិមួយរា :

«កាត់លំដែលដឹកសាំណា ហាន់ (Etain) ពីបង់កា (Banka)
ក្រុះទាត់រាល់យប់ដោយគ្នាមនុរាយមួយដីន ឬគាយជាន់យើក ឬ
គិតិមួយយប់មានកាត់លំដែលដែលបានក្រុះដឹកសាំណា ហាន់ ក្រុះទី
ឯកសុវត្ថិភាពសាកលាក់រឿងនេះមានកាត់លំមួយដែលគេចោរទាត់ ឬ ក្រាយ
មកក្រសួងសម្រាកូវទាន់លេខ៖ ក្រុះទាយទាហានមួយក្រុម ក្រុះទី ៩៦ ឬ
គិតិមួយនេះ ពីតាក្រមទាយទាហានមួយក្រុម ក្រុះទី ៩៦ ឬ
សីហា ១៩៦២ ក្រសួងសម្រាកូវទាន់លេខ៖ កាត់លំមួយដែលដឹកសាំណា

ធនាគនកត្រូចបេស ២០.៨០០អុលាករីមាស្ស្រទេកំភង់ដែលគាន់យុស
នៃ (Tanyos Tai) ពីយុត្តិកនឹងលទ្ធផលខ្លួនឱ្យស្រោតឯករាជ្យនេះ
តើនាយការាណាគនីអូស៊យាក់» ។

ល្អត្រូវកំណើនឈុយឬក្រោរទល់នានាមិនមែនម៉ោងម៉ោងទៅលើ
មានក្រឹត ដោយលាងអ្នកឯកជាពេលរូបរាយជាកម្រាធិធាន
រាបូកាយការិនិរឿនិរឿន់ម៉ោង ។

សុល្អបន្ទិច្ចានេះដើរទីនៅក្នុងប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូន

មានអ្នកទូទៅដែលគោរពយោជា «ខ្លាប់» ឬ «ប្រឈម»
សំរាប់អាមេរិកអ៊ូស្តីនឹងម៉ាស៊ីនក្រុចប់គ្រែងចួរបានធៀនក្រសួង
អ្នកទូទៅទី១៩]តទួលអំណែករបស់ ឬ សំណុកនេះជា ផ្ទាំងលើកកម្ពុជា
(Stimulants) ដើម្បីប្រព័ន្ធកិច្ចការអ៊ូយោ ។

មានអ្នកដំឡើងខ្លាក់ទានេដែកយ៉ានីមួនម៉ាកថា អំពើគ្មានលូយ
មិនមែនជាអំពើអាណាព្យាក់ទៅនឹងអស់ចូលយើងទៅតុល្យបានទេ ។ តាត់
ទានេអានថា «សំណ្ងាក» ដែលយើងចាក់ជា «របស់ផែលបានឱ្យកំ
អំពើគ្មានលូយ» នៅពេល «ខ្សោយ» បុរាណឈររាជាយ ដើម្បីចូរតែល
បំណងរបស់តាត់ទានេសម្រេច ។ តាត់ទានេដែកនៅទៅទេទៀតថា
តែលសោចចូលបែនការដែលអាណាព្យាក់នេះ មិនមែនប្រើប្រាស់
«សំណ្ងាក»នៅវាទេ ។ នៅពេលទានេហេណ៍ ដែលតាត់ទានេយកមក
សំអាន៖ ការសំចុងចាយសំអាណាព្យាក់ ការសំចុងចាយដែលត្រូវក្រោយ
តាត់ថា «សំណ្ងាក» ដែលយកទៅចូរអ្នកដើរគឺនៅឯណែនកេដាមក

សម្រេចនាមនៃចិត្តរបាប់គីត គីតា «គ្រើវា» ឬជា «រែស» ដែល
តាត់យកទៅចូរមួយទៅចូរដើម្បីយកសេវាការបែងចាន់តាត់បុណ្យ។ ឬ
តាត់បុណ្យទេ]គីតា ឱីកាត់មិនស្ថាគទេ កូភាពរបស់តាត់នឹងមិនបាន
សម្រេច ឬ អ្នកដឹងថ្ងៃដែលនេះបានអនុញ្ញាតទេ]គីតា ឱីកាត់
យកលុយទៅស្ថាគអ្នកដាំ ដើម្បីធែកូវក្នុងខ្សោយដែលត្រូវបាន
ប្រើមែនសេវាការដូចតាត់ដែរទេ មួយចាប់ពីកូនសំរាប់ ឬ
សម្រាប់សាក់ត្រាតិ ឬមិនកិត្តិរបស់តាត់ តាត់មាតិតែនេះមិនត្រូវ
ហើយនូវសិលជាទិ ពេលវាអាចទុកជាផំគេគរលួយ» ។

មានអ្នកត្រួវនិស្សិមិនូវទៅការ ឬបានអនុញ្ញាត «អំពើគុរ
នូយ» មិនមែនអ្នកកំទៀតអស់ទេ ។

លោកវីនីណី (Weiner) បានយកថា «លំណើរក នូយ
«លី» នៃការប្រើប្រាស់គ្រឿងរៀល ប្រាក់ការប្រើប្រាស់គ្រឿង
និងឲ្យយាមានអ្វីរាប់គិតិមិនបានពីក្រើមពេក រួចរាល់ពីយើង
និងស្ថាក អ្នករកគិតិមិនបានប៉ែកលិ ពីយើងបំផុតលើកិច្ច
និងលី» ។

លោកនេះពី ពាណិជ្ជកម្មនៃការប្រើប្រាស់គ្រឿង និងអ្នករកគិតិ
បំពុំរួមរាយរាប់គិតិមិនបានពីក្រួមប្រើប្រាស់ ឬបានប្រើប្រាស់
ពីការប្រើប្រាស់ តែក្នុងកិច្ចនៃសង្គមនៃអ្នកដែលមិនមែនអ្នក ។
គិតិមិនបាន គីតា ឱីកាត់ និងអ្នករកគិតិមិនបានអនុញ្ញាត
គិតិមិនបាននៅលីទេ ។

- (1) Myron Weiner, «The politics of Scarcity», University of Chicago, Press Chicago, 1962
 - (2) Herbert J. Spiro «Politics in Africa» — Prentice Hall New Jersey 1962
 - (3) O.P Dwivedi, «Bureaucratic Corruption in Developing Countries Asian Survey» -Vol III, no 4, April 1967
 - (4) N. H Leff, «Economic Developement Through Bureaucratic Corruption» The American Behavioral Scientist, Vol III no 3 Nov. 1964
 - (5) Colin Leys «What is the Problem about corruption?» -The Journal of Modern Africa Studies, Vol III no 2 1955
 - (6) D H.Bailey «The Effects of Corruption in a Developing Nation» -The Western Political Quaterly. Vol. 16 Dec 1966

ក្នុងតំបន់ដែលសំអាត់ទាំងអំពីគុរិយុទ្ធឌៃអាមេរិកសែលសេចក្តី
ដែលរួមចូលរួមជាប្រធានក្នុងក្រសួងសាធារណការ និងក្រសួងសាធារណការ
ដែលបានបញ្ជាក់ថា ក្នុងតំបន់ដែលសំអាត់ទាំងអំពីគុរិយុទ្ធឌៃអាមេរិកសែលសេចក្តី

ក្រសួងពេទ្យ និងសំណងក្រសួងពេទ្យនៃរដ្ឋបាលប្រចាំខែកញ្ញា
នៅថ្ងៃទី២៣ មីនា ឆ្នាំ២០១៩ » ។

ជាយសំអាជិថីរោង្រាន់ខាន់លើទេ លោក ឬ ធម៌ ធម៌អាជិថី
ចាប់ពីថានុវត្តន៍លើទេ មិនមែនជាអំពើគុរួយទេ ហើយបើសិទ្ធិជាគេ
ទុកអំពើទេ ជាអំពើគុរួយ អំពើគុរួយទេ ទាំងពីរ ឯុទ្ធការ
នៅមីនីថីរីក្រាស ។

«ເອົ້າໂກນກົດຕີ່ງໆ (Kampala) ປະເທດຍູ້ຫາເພື່ອກົດໃຈ
ສິຫາ ۱۸۶۳ ສາມາກົດທາດສັກຜູ້ຍັກໄວ້ສົງເປົາເບົາກໍາຫຼັກ
ຜົລັບຜາມີຕົກອື່ນຊັກຕົ້ນໄວ້ເນັດກາງແກ້ວມາກົດຕົມບາກົງການທີ່ມີມາ ໬
ຊັກຕົ້ນໄລ້ສົງເປົາເບົາກໍາຫຼັກຜົລັບຜາກໍາຫຼັກສົງເປົາເບົາກົດ
ເພົາຍຄໄໝເຮົາກບໍ່ຊັກຕົ້ນ ۰ ۰ ۰ ۰ ດ້ວຍ (Pounds) (ຄໄໝຜົລັບແກ້ວມາກົດ
ປຸ່ງເຫດ ۹۹ ຕ່ອງແກ້ວມາ) ເກຣາຍມກົດຊັກຕົ້ນໄວ້ເນັດກາງແກ້ວມາຜົລັບຜາມາສ
ຜົວອະນຸກໍາເຫຼົາມີກະບົນເປົາເບົາກົດຕົ້ນ ۰ ۰ ۰ ۰ ດ້ວຍ

គ្មានអីជាសំអានឯម្ភើយ» ។

លោក ឯុទ្ធឌ និងចំពោះថា មួននឹងចាត់ដើរទេ បុរាណតើ
ទោះជាតារដើរគូសយ ត្រូវដើរកុសតាមចិត្តភាព និង ។
មួនជាក្នុងរឿងនៃជាជាន់លើទេ លោក ឯុទ្ធឌ និងចំពោះថា តើ
ដើរដើរដើរទេ ជាតារដើរគូសយដើរឬមី ?

ទីបំផុតលោក ឯុទ្ធឌ និងចំពោះថា :

« ឥឡូវក្នុងកិច្ចការណ៍ នាមបុរាណដើរ ការបុរាណដើរ
ក្នុង និងក្នុងការណ៍ ការបុរាណ ជាតារដើរ និងក្នុងការណ៍
និងក្នុងការណ៍ » ។

« ហើយនឹងស្ថិតិដើមឈកទូទៅរួចត្រូវត្រូវតាមច្បាប់រដ្ឋ តើ
ជាតារដើរជាតារដើរគូសយដើរឬមី ? » ។

បើតាមលោក ឯុទ្ធឌ ជាតិនឹងចិត្តទៅខ្លួនចូរដែលបាន
ជាតិដើរគូសយ ពីពាយឱ្យចូរដែលវាតិនិងពីពាយឱ្យ
ជាតិគូសយជាផ្លាស្វែងរក្សា សំរាប់ចូរដើរគូសយដើរឬ
បូរាណ ឬ បូរាណដើរគូសយដើរឬមី ?

បើតាមលោក ឯុទ្ធឌ និងចំពោះថា ជាតិដើរគូសយ
ជាតារដើរគូសយ ជាតិនឹងចិត្តទៅខ្លួនចូរដែលបាន
គូសយ ជាតិនឹងចិត្តទៅខ្លួនចូរដើរគូសយ ឬ ជាតិនឹងចិត្ត
ទៅខ្លួនចូរដើរគូសយ ជាតិនឹងចិត្តទៅខ្លួនចូរដើរឬ
ជាតារដើរគូសយ ។ ជាតិ « គូសយ » ជាតារដើរគូសយ ជាតិនឹងចិត្ត
បុរាណជាមួយក្នុងការណ៍ និងក្នុងការណ៍ និងក្នុងការណ៍

វិសាលរាជចាត់ទុកដំណោះពីទុករាយ ឬមិនទុករាយ ។
ម្យានទេ] គឺជារាយស់លោក ទី គីតាដំហរកេយស្ថាន
(**Positon relativiste**) ប្រចាប់លាកមិន ទានយកអំពើទុករាយ
នៅមកមើលទៅគ្នា នឹងតាំងស្ថិតិមានជីមុល ។
យើងតែ] អូកវិនិយាយនៃកីឡាប្រកាធថា
អំពើទុករាយមានហុច្ចែករាយសម្រាប់សង្គមភូមិសំយេស៊ីដូច្នេះ
ការប្រគល់ប្រគល់ ក្នុងពាណិជ្ជកម្មនិងការអំពី
អាមេរិក ។ យោងទាំងនេះធ្វើត្រូវតែក្នុងនឹងខ្លួនយកបន្ទាត់ក្នុង
ក្រុមពីរសមត្ថសង្គមដោយទៅ ។

*

*

*

អ្នកប្រព័ន្ធឌីតុទន្លេ នាលកលលិនិច្ឆ័ន់

កសល្យទៀតការសុកមានប្រើប្រាស់ នឹងយក្សាស់បូរាណ
កាយមទុស្ស កាយសាទ់ប្រើបាន និងកាយកាល់ខែល់ ។ សូម
បញ្ជាក់ថាអ្នកដែលទានប្រព័ន្ធឌីតុទន្លេ មិនមែនទេះទេ ទាន
សប្បន្ទរាល់ដន្តែទេះទេ ទៅយើនណាកំដោយ អ្នកប្រព័ន្ធ ទេះទេ កែ
កកល សិរិចសៀវភៅទេ គឺដើម្បីគោលដៅបែងចែកទានសប្បន្ទ ។
កសល្យចុងក្រោម] កត់វា មានចុងក្រោម ។

៩— សំណួរទូរអាយក្សិកហាត់ (Indirect) គឺអ្នកសុក
យកសំណួរទៀតឱ្យអ្នកកណ្តាល ដែលប្រើបែកអ្នកដំឡើង ជាតាកិតិ
និងអ្នកទូលសំណួរ (ប្រគល់ បន្ទូន ឯគុកម្មាយ) បូឌីករដ្ឋាភិបាល
និងភាពដែលទៀតប្រកាសបន្ទាប់ ព័ត៌មាន ស្ថាល់ច្បាស់អ្នកដែល
ទូលសំណួរ ។

១០— ធេិនដីនា ពើអ្នកកណ្តាលទុកសំណួរកនាន់ទាំង
អស់រូបទូលម៉ោងមុកខាងក្រោម ! (ដូចកាលមានប្រើប្រាស់

គិមយនក) ដើម្បីទិញកួតការនោះបានសម្រេច ។

៣— គេប្រើបានយកមទុសស្សរណាដីសមានទេយោះលូត្រីមត្រីជាតិ
ទៅលើដើម្បីបង្កើតឱ្យកម្លាំងអ្នកកណ្តាល ។ តើអ្នកកណ្តាលនេះ
ហើយធែលយកទេយោះរបស់សោកនេះទៅលើក ។ ឯសំណ្ងាកត្តាក់
មកលើដើម្បីអ្នកកណ្តាលទាំងអស់ ។

ឯកសារ → ឯកកណ្តាល → ឯកទទួលសំណូរ
ឯកសារ → ឯកកណ្តាល និងពាណិជ្ជកម្មកសំណូរ
ដើម្បីទិញកួតការបានដើរស្ថិត អ្នកដំឡើងប្រើបានប្រើ «រំភាព
រូយ» ទិញទិកចិត្តថ្មីនូវកម្មការ ។ នៅឆ្នាំ ១៩៤៧ - ៤៨
សន្ទាត់ដបុនគានប្រើបានកត់សំគាល់ចា អ្នករួមការដំឡើ ឲ្យលទ្ធផល
មានការទាក់ទង បុម្ភានអាមុនភាពទៅលើកម្មហិរិន ឬខស្សាយកម្ម
ណាយកម្ម កុំដែលមានខសតុរីយក្តុន ការរកកុំទួនិតិការនៅ
ក្នុងក្រុមហិរិនខស្សាយកម្មនេះ ដល់ទីនេះទៅតីដីនៃរដ្ឋធម៌ ១៩៤៩
ការកត់សំគាល់នេះមានប្រើបានស្តីរួមឱ្យគ្រប់ប្រទេស ។ យោងទៅ
តាមឯកសាររដ្ឋធម៌ ក្រុមហិរិនដំឡើក្រោមទុកប្រើបាន ១៥ ភាគីយើង
ជីកាសប្រាប់ទុកទេសក្រោមហិរិន ។ សកម្មភាពបញ្ហាកម្មិរីមាន
ផ្លូវការក្នុងក្រុមហិរិន «ដំឡើ» ពេលវិច្ឆិកបុណ្យរីនឹងការកំណើត - និង
សិក្សា - និងការកំណើតស្រីក្នុង ។

សភាពនៃនអំពើពួកគន្លេយ៍

ក្រោមឱ្យការសិក្សាលើ សភាករ មេរីនា នៅអំពើគុក
រូបយមក យើងអាចទៅការជាបីតិចុករូបយមកនៅលើដំឡើតី៖

១— ការស្ថិក ឬការសុំសំណុក

២— ការតែកម្និះមិក ឬសម្បុត្តិភាគិ ដោយរូបីកម្មវ៉ា
ឬដោយវិធីធ្វើដោយសារឯកចារកំប្លែងដោយពេញមួន

៣— បក្សួរកិយម (Népotisme)

៤— អំពើពួករូបយមកដីអីខិត (Corruption indirecte
ou inconsciente) ។

អំពើទី៤គ្រប់គេទេះ ទៅជាមានសុខណ៍ ទុសត្រាយៗនៅ
កំដោយ អំពើទេះមានគោលបំណងមួយត្រា គិយកប្រជែងនៅក្នុង
ទីនៅក្នុងសំគាល់ប្រជែងនៅរដ្ឋ បំពានឱ្យប៉ែ, ករណីយកិច្ច និង
សែនស្បែរសំគាល់ទូលាទុសក្រោ (Responsabilité) ។

អំពើគុករូបយមកគារស្ថិក ប្រព័ន្ធឌីជីថីដោយមានមុស្សគី
នាក់តី អ្នកស្ថិកនិងអ្នកទូលានសំណុក ។ ផ្ទះកាលមានមុស្ស
និងការសម្រាក់គ្មានការការ ិនិត្យអ្នកដែលយល់ទិន្នន័យ និងតោល

ចំណាតិទេសក្នុងក្រុង និង អ្នកទូលសំណុក ឬ អំពើទេសប្រើប្រាស់
ទីផ្សាយកំតាំងនិងស្ថាកំបែត ឬ មកឲសុយប្រព័ន្ធកំណើនៃនៅ
ប្រចិនយកចូរាមកតាំងឱ្យខ្លួន ដើម្បីយើងឯកជាមីមីកិសាធារណ
ជនយើងឯក ទីផ្សាយនុស្សស្ថាលិនិភោគរាជរាយប៉ែង តើបើមានគេដឹង
ដីនិង មនុស្សនៃមិនហាយដោឡាយកន្លែងក្នុងប្រវត្តិការណ៍ទូរយោប់ ។

អ្នកដែលទូលសំណុក ប្រើប្រាយការអំពីរាយកំណើនដំបូកដីរាយ
អំណាគារ ឬ ការវាតបន្ទីចិត្តការឃុសមួកតុកិត្យិក មានវានិតិការបន្ទីរៀល
សំប្បត្តិក្នុងនៅឯណីចុះទុះ - ឯណីចុះទុះ ឬ និង ឬ នៅកន្លែងទីផែកក-
កម្ពុជានិងអ្នករាយការ ។ ព្រៃនដល់ការបន្ទីចិត្តការឃុសមួកតុកិត្យិកនិងអ្នក
ការអំណាគារជាមួយ ។

ការបន្ទីចិត្តក្នុងឯណី - ឯណីចុះទុះ - តាតិមិត្ត ឬ ព្រៃនការកិច្ចនិង
«ខ្លួន» ឬក្រុងនំខាន់ ឬ ក្នុងក្រុងនិភាសាមួយ ឬ ឯធម៌កទៅនិងអស់
ខ្លោះគ្នានៅមួយការព័យឯកជាមីមីកិសាធារណ កំពុងកំពើតុករូបយុទ្ធយ
ិចមិន នាមការសេគ្គនៅប្រទេសនាប្រើប្រាស់ ឬក្នុងក
និយប នាមកំពើតុករូបយុទ្ធយិចមិន ឬមិនមានពាក្យការនូវនៅ
នាមកំពើតុករូបយុទ្ធយិចមិនគ្នា ។ ព្រោះការអំណាគារមនុស្សដែលអត
សម្បូតាការិយាយកិច្ចនិងអាមេរិកណាមួយមានរឿងកុករូបយកាត់
តើប្រើប្រាយកិច្ចនិងក្រុមវិនិន័យកិច្ចនិងនើង ឬ អ្នកការអំណាគារគ្នា
នាមព័ត៌មិនប្រើប្រាយកំពើតុករូបយុទ្ធយិចមិនគ្នា ។ មានអ្នកក្រុម
ធម៌យិចមិន ឬក្នុងក្រុមប្រើប្រាយកំពើតុករូបយុទ្ធយិចមិនគ្នា ។ ព្រោះ

អាជីវប្រឈមនៃក្រុងតាមរយៈការពារ។

មានអំពើគ្មានស្ថាយមួយដែលអាជីវកម្មទីនេះធ្វើឡើយ
ម្នាក់អ្នកប្រព័ន្ធឌីតិថិជីថុទ (Inconscient) គេចាត់បានអំពើគ្មាន
ស្ថាយមួយចំពោះ (Corruption indirecte) នៅពេលទាញក្នុង
នឹង «អំពើគ្មានស្ថាយមួយចំពោះ» :

មានច្បាស់ដីមួយភាគតែម្រកចេះហើយនឹង ។ នៅក្នុងខេត្តនេះមានអ្នក^១
យាយម្នាក់មានភាព, លេក និងទម្ងាក់ដែករចនាសំរាប់យ៉ាងធម្មានរបស់
ឯក្រុងភាគតែម្រក មួយពេលរចនាលើករណី ។

ເພາຍເວລເກີດສະຫຼຸບໄຫຼືນເຮົາເມືອງເຈົ້າ] ນິຕະລະເກມາ
ພາຍເຮົາກໍ່ອຸ້ມາກ່າວຍເວັນເຮົາຊັກເຕົາຍາປ່າຍເມົາ [ເພາຍສົ່ມາສົ່ມ
ເຊເກີດສະຫຼຸບເທົ່າຍາເພື່ອງກຸມີງມາອເກດາ: ຊູ້ກໍ່ ຕາກໂຄງ
ປະຍຸດ້ວຍໜັງຜູ້ເຫຼົາ: ၅ ສາມາດນັດຂອງ ມາອຄານດູ້ນູ້ໃຈ້ນູ້
ໂສມືອທົາລເຊື້ອຍ້າສົມາ ແກ້ວມະນຸກພາຍເຮົາປະໂຄກດ້າ ຕາກຈູ້ນ
ໃຈໂຄງການ ດາມາຍາອເກດາ: ຊູ້ກໍ່ມູນງາ

នីរបីដីនជាអ្នកលក់ទេននេះ ក្រោមឯកចុំទិន្នន័យ នាល់ ត្រួរឱ្យអ្នក
យាម ។

នេះគ្រាន់តែខាងក្រោមឯយ ដើម្បីកញ្ចប់«អំពើគុរស្សយមិន
ចំពោះ» ។

អំពើ «គុរស្សយមិនចំពោះ» ឬយនេះអាណាព្យាប្រាជ៊ាក់សល់
សត្វម ។ កំហាមបើតិចបញ្ជាកេរ-បង្កើតផ្តុកតំនិកទិន្នន័យ
លាក់មួយ នីរបីអំពើនេះ នាន់ផ្តល់កិច្ចការដល់អ្នកជិតវាន ដូលក្រឹត្រ
ឱ្យមានរបៀបស្តីកិច្ចដោយ ។

କବିତା

នីមាត្តុគរប្បយ និងចំនួលប្រើបាយ ?

មួយចាតូមីមានការដែល អំពើក្នុងរូបរាងទីនេះហើយការ
ប្រើបាយខ្លួនជាមួយដំណាក់នៅសម្រាប់ប្រស់ក្នុង ។

ឱ្យដឹង អ្នកដឹងទិញយាយតិចអំពើក្នុងរូបរាងត្រូវបញ្ជាក់ទូរស័ព្ទសំ
ណីជាគារការ (Etape) និងអំពើនេះ ។ ការសិក្សាតាមវិធីក្នុងប្រព័ន្ធបាន
ទិន្នន័យអំពើក្នុងរូបរាង នៃ ៣ ជាមួយការអនុសាស្ត្រា ។

១— ជាមួយការទិន្នន័យ គឺជាដំណាក់ដែល ការពិភាក្សាយក្នុង
និងក្នុងក្នុងខ្លួន ។

២— ជាមួយការទិន្នន័យ គឺជាកំណត់រូបរាងរាយការណ៍ដោយ
ប្រើបាយការក្នុងក្រុមក្រុម ។

៣— ដំណាក់ទី ៣ គិតេលិនិស្ស ហំពើកុរស្សយនោះ លី
ប្រជាតុងសម្បូរភាគី ។

*** ដំណាក់ទី ១

គឺជំណាក់ទេ: អំពើកុរស្សយកើតឡើងនៅមួយកន្លែងមួយ
ការកែតែឡើងកន្លែងដូចដឹងនៅលើ ឬកំពុលនៃរដ្ឋបាល និងកុងក្រមហិន
ដំឡាតាំ ។ មានមុនស្រីកិច្ចិស្សនឹងត្រូវបៀវតែ: តែបីប្រធិតិ
ប្រើនិសន អ្នកប្រធិតិនៅខាងលើនិងក្នុងបញ្ហាបេញមកក្រោកុងតេល
ក្រោយមកទៀត ឡើងបានការសំណុះ ឱចកិត្តិយស អស់សេចក្តី
ថ្មីថ្មី អស់សេចក្តីកិច្ចិស្សនឹងការប្រការ ។ ស ។

*** ដំណាក់ទី ២

គឺជំណាក់ទេ: អំពើកុរស្សយ ទន្លេយកន្លែងបៀវតែ
និងក្រុមប៉ែករោងយោ ។ មកដល់ជំណាក់ទេ: នរណាកំសើ-នរណា
កំស្ថុ ។ ក្រុមដែលនូវបានលើកុំណូនចាប់ពីក្រុវិស្សុយកុំណូន
ឡើងសាកុរស្សយដែរ ។ បើមិនស្ថុទេ កូវការនីមួយៗអស់ត្រូវការណ៍ ។

សំបុត្រុវាទ-សំបុត្រុុ - ក្រុវិច្ឆាតាយស្បានិត ។ ត្រូវ
ស្ថុកុន្លឹកយាមុប្បីតុកុន្លឹកបែងចែកបន្លឹមអ្នកជំណាក់រាយ ។ ឯកក្រុវិច្ឆិះ
កើនក្រុរាយកាត់ទៀត បើមិនយកអ្នកឡើងស្ថុកុន្លឹកដែលដោរកត់កុន្លឹក ។ ទូរស័ព្ទលើប្រើកើត បើមិនស្ថុកុន្លឹកឡាត់ ។ ស្រាយឡៅ
ស្ថុយកំពុលមួយឯ៉េ: បើកើតិនស្ថុកុន្លឹកប្រមូលសំរាយ ។ ឱ្យបានឯក

ក្រុសក ដើម្បីទាញទីកសក់រឿងឱ្យ ឬ អគសកតិកម្រី ចាត្រាន
លួយរាយអាប់ ដើម្បីទានំណាល់លើលួយខោះ ឬ ប្រឡន្ត្រាន
កិស្សក ូលរេនកសក ប្រឡន្ត្រាកកិស្សក...ហើយខឹងទាន
សនិសុវត្ថិសម្រេសរាប់ក្រសារ ក្រុសកមេទោរបុមេកនាទាក្នុងក្រុមខោះ។

ក្នុងណាក់ទេ ការស្ថិកមាននៅត្រប់ក្លួន ហើយកើតឡើង
ត្រប់ពេលវេលា ។ អូកដែលត្រីម្រក ត្រូវធ្វើការរួចរាល់ក្លួនដើម្បី
សែ ។ ត្រីកធ្វើការបុរាណ ថ្មីនេះ] ហើយការនៅទីតាំង ម្នាក់
[ខ្លួនរក្សាទុ 18 ដើម្បីក្រុមធ្វើការនៅបានដែលការពារ ។

*** ដំណាក់ទី ៣

មកដល់ជំណាក់ទេ អំពើគុរីយបន្ទូនស្ថិតិសល់ឡើងខ្លួន
សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ ទីនឹងថ្វីនវិញ-ត្រាក់បានម៉ោង មក្សាសន្តិសមនិទ្ទេរក
ដឹងជាបោរាកម្ម-យាតកម្ម-និងអំពើខ្លួនក្នុងសេដ្ឋកិច្ច កំពេលនៃកែតក
ថ្វីនបន្ទូលទូរសព្ទដល់សត្វមនេរបាយក្សោរ ។ តើដីជាក់
ទេះអំពើគុរីយបន្ទូនស្ថិតិសល់ឡើងខ្លួន ។ នាមប៉ុន្មានក្រុះ
និងប្រភេទ (Système) នៃសាធារណៈជំនាញបានកិច្ចក្រុមកំបែងផ្លាស់
ដល់សត្វមនេរបាយក្សោរ ។ និងកំបែងផ្លាស់ខ្លួនប្រព័ន្ធដំពើខោះទេ ។ នេះ
(Dynamique de corruption) ។

អំពើពុកនិមួយនឹងតីជីវិត នាមួយនិលជ្ជិនូយបនទន្លេ

ការសែត ធនកសារ និងសៀវភៅរៀន នានាទីយាយក៏តាន
លូចបន្ទីដំឡើយបន្ថែម ។ ត្រាមប្រធៃន ណានគេចងុគិកការវិវាទ់
គុនឈ្មោះ គុករលួយ ឬបុខនេះទីនេះ ។ ឬយកាតិថ្លែងដំឡើយ
បារមសារ៖ ពាក្យូរាក់ទៅកូអីកណ្តាប់នូវវិនិយោគនៃ
កំណកាសារទេរាណកំមួយជាន់ប្រជែងអាមេរិកទ្វាខីន (American
Latine) មានប្រធានាតិបិតិការីប្រជាមុន ដែល នានប្រមូលសម្រាក
សាធារណៈ គុនអាមេរិកសំខ្លួន តិចជាគ្រាតកប្រិហស ៩០០ លាន
និង៤០០លានអូល្យាមាមេរិកកំស្នូលកំរា ។ នៅប្រជែងអាមេរិក
ទ្វាខីនដែល មានប្រមូលនឹងតាមពាក្យូរាក់ប្រមូល នាន ១០.០០លាន
អូល្យាមាមេរិកទិន (១) ។

ក្រោយពីមានការរាយការណ៍បញ្ជាផលប្រជែង និងពាក្យូរាក់ប្រជែង
សុខី (Chili) នៅខេះ និង ពាក្យូរាក់ប្រជែង នាន គឺជាប្រជែងដំឡើយ

(1) - Stanislav Andreski, «Parasitism and Subversion», Weidenteld and Nicolson, London, 1966

មនុស្សដឹងថ្មី ១៦០ លានជូនអាមេរិកាំនិង ស្រីប់សន្តែកៗទិញ
អករីត្រការចំណួនប្រឈមប្រឈមសារ ។ លើយនេះទាក់អស់ទីនាន់ខ្លះ
ប្រារ៉ាប្រាយមកគេបើកប្រឈមប្រឈមប៉ុណ្ណោះ និង ពីល ទានសង្គ
សំរាប់មនុស្សបន្ថែមត្រួតសារ ។

នៅប្រទេសប៊ូវ (Pérou) កីឡាស្ថាន់ប្រាយគីត្រាជាតាក់
ដីរញ្ជួយ មានជីវិយបារេសជាតុប្រើប្រាស់ដឹងជួនជាតុយ នៃ ទីណាកីបុរី...
និងសំខាន់ខាន់ភេទបានសម្រេចបានហើយ ក្នុងពេលរាយ
មានយក់ទៅតាមព្រៃននៅទីប្រុងបិញ្ញា (Lima) នៅឯណ៍ ។

*

*

សិទ្ធិសាស្ត្រនិលយក

ប្រចកត្និសាស្ត្រ ជាមួយនឹមួយៗ?

ប្រធិសាប្តុ ធម៌ខ្សោត្រូយៗ សំណាត់ អំពើអ្នកភាព អំណាត់
ដែលមិនដឹងគឺកំណាន ឬ កម្មវិធីដើម្បីត្រូវយើង ទៅយើង ធម៌ខ្សោត្រូយៗ
ប្រទេះ និងក្រោះខ្សោត្រូយៗ និងដែលប្រទេះដែលទូទាត់ការប៉ាប់ ឬ

នាន្តរវត្ថុប្រជាពលរដ្ឋបាតិចកិត្តបែនិកទីក្រុងខេត្ត ៩៨៤១ ។ នៅ
បាប់ពេលនោះមក លោកស្រីនូវនាមបញ្ជាយឲ្យអំណាក់លើតាតាំ
យកមុនស្សែសម្បត្តកាតិឱ្យមកនៅក្នុងត្រួន ឬគិតបុគ្គលិយម
(Culte de la personnalité) បានបញ្ជាយឲ្យអំណើតុករស្សយរាល
ឬសក្រប់ក្រៃន (ប្រជាពលរដ្ឋហួសិនិង លោកស្រីនូវ
នាន្តប្រមូលប្រាក់តាតិថ្នូន ៩០០លានអូល្យាមហើរកំនើយកនៅក្នុង
នានាការបានផ្តល់) ។

ក្នុងរឿងរៀល់នេះ ពើរប្រជាពលរដ្ឋបានលើលោកអាណាពល
លើមីន និងយុវជនឡើងដឹងដារាយ (បញ្ជាផ្ទៃមកនូវនីមួយ
ដោយគាត់ដែលប្រព័ន្ធគារការប្រើប្រាស់) ពីយិចចិបំផុតលាមាតមីនី
ប្រើប្រាស់ប្រហារក្នុងរឿងរៀល់នេះ ៩០ កញ្ញាហេត្ត (៩) ។

នៅប្រទេសនឹងទេរីត កិច្ចនានាមនៅឯមុនគ្នាដែល ឬចងក់
នៅប្រទេសយុទ្ធនានីក្ស គូនការណីកែលីលោក នូវ និទ្ទេយ៍ម និងនៅ
ប្រទេសតំណែកសុំលោកស្សីការណ្ឌាតាដីម ។

ស្តីមិនុញ្ញាតប្រើប្រាស់នាន្តរវត្ថុការសិក្សាអំពីបេទុសលិសលមក្តាល
ឲ្យអ្នកដឹងទៅនៅប្រទេសទាំងឡាយ — ទេនៅតាមនៅឯធមាសិកីត្តិូច
អាប្រើកម្មមាមើកទានីក្សនីតិំ-ទូលបារដៃយក្តីការក្រប់ក្រៃប្រទេស
បេសទី៣ ។ កៅបានរីកសំតាមប៉ាត់ នៅប្រទេសទាំងឡាយទាំងអស់
១៨៦ តែរួមតាមនិន្នាករ (Tendance) ឬយ៉ានិអិលកេតទីនេះ :

(៩)S· Andreski, «Parasitism and subversion» -Wendell and Nicolson, London, 1966, PP.230-231

១— ឃរឿតចំនួនគណក.កម្ពុជា ឬថ្មីរដ្ឋបាលយក្រឹង
យុសក្រិត ។ ការឃរឿតគណក.កម្ពុជាដើម ជាសញ្ញាជែន
ការពិនិត្យយក្រឹងតាមការទូលប្រឈរធម្មាយ នៅក្នុងក្រសួង
និយោគ ។

២— ឃរឿតច្បាប់ ឬបទបញ្ជីជាតា វិស័យធម្មាយ
និងឈាមារជាតិយាន វិស័យធម្មាយកម្មក្រុវិធីជាតិ
ក្រុមក្រឹង ។

៣— ឧតភាពនៃជាតិភាពជាតិ ។

និច្ចាការទាំងបីនេះ ជានិច្ចាការដំបើយសំខាន់ដែលលេចចាត់
ទីផ្សារនីមួយៗអស់ ហើយក្នុងសែនសញ្ញាលុយឯធម្មារនេះកើត
ឡើងនឹង ។

● ច្បាបសហគ្រាប់ក្នុងការប្រឈប់ប្រឈប់ ឬការប្រឈប់ប្រឈប់
ទេសប្រឈប់ភាពជាតិ ។

● ពីការង្វានគ្រប់គ្រងការប្រឈប់ប្រឈប់ ឬយោង និង
គ្រប់គ្រងការង្វានប្រឈប់ប្រឈប់នៅក្នុងការឃើញឯកតិ ជាតាង
ធម្មាយកម្មកិយំ (ឬថ្មីរដ្ឋបាលធម្មាយកិយំឯកតិ និងធម្មាយ
និងឈាមារ) ។

● យើងឯណិជ្ជកម្ម ដែលពិនិត្យការង្វានយក្រឹង ។

កម្មវំណែនអំពើពុទ្ធនគ្គឃើញ

ក្នុងសាខាអនុមាតម៉ែត្រការល្អយ និសក្រុករួមចាន
បំពេកាជីសត្វូមសៀវភៅទៅក្នុងមេដ្ឋានទីផ្សេះទីនេះ :

១— អីវាត់ទីនេះថ្លែរឈឺសក៍នឹងដែលមកឲ្យការល្អយ
បន្ថីនឹងការរួចខ្លោយ។ អ្នកដែលនឹងព្រាងៗនឹងប្រើប្រាស់បុគ្គលិកទាំង

២— ការប្រព័ន្ធប្រជាធិបតេយ្យ (Administration publique) និង
មិនប្រសិទ្ធភាព ។ អ្នកត្រូវបានប្រើប្រាស់បុគ្គលិកទាំងអស់នៃជាជាន់ដែល
ការរួចខ្លោយនឹងបានរួចខ្លោយ ។ ប្រាជែងអ្នកទាំងអស់នេះជាទស្សន៍តិចនៅក្នុងដែល
ប្រព័ន្ធដែលបានរួចខ្លោយ ។

៣— អាជីវការល្អយនាយការបាលសាលាលម្អិតជិត្តនេះ ហើយ
អាសយដ្ឋានជាផ្លូវប្រើប្រាស់រួចខ្លោយ ។ ជិត្តជានៅក្នុងអាជីវការប្រព័ន្ធ និងអាជីវការ
និងប្រព័ន្ធដែល ។ ក្នុងពេលនេះ បញ្ហាជាប្រើប្រាស់ទាំងអស់ទីនេះ
ដូចជាការអស់សត្វូមនឹងប្រព័ន្ធប្រជាធិបតេយ្យ ។ ការមិនទូទាត់នៃប្រជាធិបតេយ្យ

ឬប្រព័ន្ធដែល ។ ក្នុងពេលនេះ បញ្ហាជាប្រើប្រាស់ទាំងអស់ទីនេះ
ដូចជាការអស់សត្វូមនឹងប្រព័ន្ធប្រជាធិបតេយ្យ ។ ការមិនទូទាត់នៃប្រជាធិបតេយ្យ

ទូទៅនៃលីអូកត្រប់ត្រស និងជម្លោះបុការវើនាំនិងគ្នាកេនក្រមួយនឹង
កម្មយេទេ] ។ ។

៩— នេះរដ្ឋបាយឱ្យមានការស្តីកម្មាប់ត្រពាក នូវ
ប្រសិទ្ធភាព-ធ្វើការសរុបចិនភ័ព ហើយទីបំផុតមានការ
ប្រើកប្រើបាន ។

ការដែលបានគិតគុណ: កម្មការប្រើប្រាស់ដែលត្រូវបានការក្រោម
ត្រួតពិនិត្យនៅ ។ របៀបចាត់ការនេះ គឺធ្វើឱ្យមុនុស្សពេល
មុនពេកការទទួលខុសត្រូវដូចត្រូវ ហើយវិញ្ញាប់ការប្រើប្រាស់
ដូចត្រូវ នៅក្នុងភាគកំហុសនៅរដិតគិតគុណ: កម្មការ
នេះទៀតទូលាសប្រើ ។

* * *

*

ବେଦ

មុខគំនើការសំរូបា ដើម្បីក្រោះក្នុងការហេតុវិធី
បណ្តាលមួយកែកអំពីការសំរូបា ឲ្យក្នុងការ
សំរាប់មួយសំខាន់មួយការសំរូបាសាមុទ្ធសំខាន់
ការសំរាប់មួយការសំរូបាសំខាន់មួយការសំរូបា :

និតិមនុស្ស (Individu) និងប្រព័ន្ធ (Système)
និងជាតិ និងបានុច្ចំ
នូលការបេឡិកអំពើពុត្វនូយ ?

ទំនាក់ទំនងសំខាន់ការសំរូបា ស្របតាមក្រោះក្នុងការ
អំពីក្នុងការសំរូបា ។

មគ្គទេរ៉ា មទុស្សកេត្តមកហើយនៅក្នុងការសំរូបា និងមាន ចំ
មិនគិត កំព្រឹង ។ ដូច្នៃមទុស្សអាមំពុកបន្ទូយសេចក្តីលោក

លទ្ធផ្លូសនៃភក្តុនេះខាងលេខ ៣៩ ហើយបញ្ជាកុករស្សយនេះ កិច្ចយប់កើតមួកនឹងមិនកើតឡើងទេ ។

មគ្គុនេះទៅតុលាទោកលើសត្ថម ឬ ខោកស៊ីការទាក់ទងរកនុ
មនុស្សទិន្នន័យ ឬ មនុស្សដូសោះ និសត្តិមកអាណក់...ម្មាន៉ា
បីប៉ុន្តែដោយស្រាយបញ្ហាពុករស្សយ ត្រូវកើតប្រសត្ថមួយដើម្បីយានុវា
ទាល់នៅក្នុង និសត្តិមគិការគ្រប់គ្រន់ទាំងនេរស្សុលេះយើង
«ខ្លាប់រំអិល» ។

លោក សុរីគិន (Sorokin) និងលោកលុនឯន (Lunden)
ដីលីតាសត្តិមិនិត្តលីស្សីរៀបឱ្យនៅក្នុងនាក់អនុរាតិ ទាន់នាក់ខោកលើ
ប្រជុំនិសត្តិម (Système social) ក្នុងការបង្កើតបញ្ហាពុករស្សយ ។
គ្រាយពីទាំងនេរការសិក្សាលើបញ្ហា «អំណែងការតិន្នន័យលីលិនិមិ

លោកទាំងនេរការសិក្សាលើបញ្ហាលិច្ឆេទខោកខោក ។

១— ក្រុមអ្នកក្រុម (Gouvernants) និងក្រុមអ្នក
និសត្តិមគ្រប់គ្រន់ (Gouvernés) មានគំនិតលីលិនិមិនិមិត្ត
គំនិតខ្ពស់ខ្ពាត់ ។

២— ក្នុងក្រុមអ្នកក្រុមមានមនុស្សលីកលេខ ៦ ៩ ១២ ឬ ១៥ ក្នុងក្រុមក្រុម
អ្នកដីលីតាសត្តិមគ្រប់គ្រន់មានមនុស្សនិសអាណក់កណ្តាល ។

៣— ក្នុងសត្តិមិនិមិត្តយ អ្នកក្រុមក្រុមមានមនុស្សគំនិត និន្ន
អាណកប្រុកប្រាស់ ដីលីតាសត្តិមិនិមិត្តយ ក្នុងអាណកទាំង
នេះសំលិជិមិ អំពើកើតករស្សយការតិន្នន័យ ។

៤—យើងអំណុះការការពីទីខ្មែរ ក្រុមអុកត្រូវការការពីទី
ខ្មែរ ពេលអំពើក្រសួងយករាជការការពីទីបច្ចេក ។

៥— បៀវត្សអាហារទុកដាក់រាយការណ៍នេះ គឺជាបន្ទូយចំពោះ
រៀនគុកស្មើទន្លេតាមលទ្ធផលរាយការ (៩) ។

ឃើញឃើញ ស្ថិតិថ្មីទៅរឹងការនោះ នឹងផ្តល់សេចក្តី
សម្រាប់ប្រជាក់ខ្លួនដែលត្រូវបានបង្ហាញដោយដំឡើង។

«អំណាចចំណុចមនុស្ស» ឬ «មនុស្សរួមការដែលអំណាច»

(Le pouvoir corrompt et le pouvoir absolu corrompt absolument)

(9) P. A. Sorokin, and W. A. Lunden, «Power and Morality» - Porter Sargent, Boston ,1959.PP 36.37

ចំនួន ឬរដ្ឋបាយបញ្ជាក់រួមទាំង ។

មានស្ថិតិវិធីភាគរោគកៅលេក ដែលតាំងឡើយនៅខាងក្រោម តិចតាមរបស់លោក ស្បុរីកិន ឡើងលោកអណ្ឌុនវិសេ តិចលោក ឡូស៊ីវ៉ីល (Lasswell) និង លោក រូកូវ (Rocow) ។ ហើយទៅវិនិច្ឆ័យនៃលោកទាំងនេះ គឺនេះទីយិត្តិយិត្ត ។

«អំណែងមិនមែនចំណែកបំពុំស្ថិតិត្រូវបំត្វាន់»

លោកឡូស៊ីវ៉ីល និង ឡូកូវ នឹងបង្ហាញថា ។

១) មើលិនអ្នកការដែលអំណែង ប្រកាសទិន្នន័យក្នុងត្រូវ
អ្នកនៅប្រកាសបង្កាប់និងយកជាគំរួច ។

២) មើលិនសមាជិកម្នាក់ ក្នុងសង្គមិនប្រមិតជាទីន
និងកំណែកំណែសំចិត្តនៅ បញ្ជាក់រួមទាំង និងមាន
ការដែលប្រចិតនឡើង ។

៣) ស្ថាប័នណាប្រឈមអ្នកការណាការដែលមានអំណែង និង
កែវិនិយោះ ស្ថាប័ននៅមុនដោយចាប់បុរាណ ។ មកដីន
ហើយប្រាកបនុស្ថិតុករួមយុទ្ធផ្សាយ ។

៤) អ្នយោទិន្នន័យ ស្ថាប័នណាការដែលទ្វាន់អំណែង មុនដោ
មិនអាចចាប់បុរាណបាន និងមាននូវការ ឱ្យមកដីនបាន
ឡើយ (៩) ។

(៩) H . D. Lasswell and A.A. Rocow, «Power,Corruption and Rectitude», Prentice Hall, New Jersey,1963
pp 58-59

ເບີ່ນວ່າເພື່ອໃຫຍ້ກໍາຕະເພີ້ນຮັດມາຕະໂຫຼຈາ ຕໍ່ອົກໄອເສາກ
ຖາາສໄປລືອື່ນເສາກຽກກ່ຽວຂ້ອງເຊີ້ນຢາສ ທຸກ໌ທີ່ອົກຮະສ່ເສາກສູງກີ່ອື່ນ
ເສາກຫຼຸດໄຜ່ອງ ຕາຍຄາວົດິຕ ສຳຫຼາກໍ່ອົກຮະສ່ເສາກຖາາສໄປລືອື່ນ
ເສາກຽກກ່ຽວຂ້ອງເຊີ້ນຫຼາຍເບີ່ນແຕ່ງເບີ່ນສຳຫຼາກໍ່ອົກຮະສ່ເສາກສູງກີ່ອື່ນເສາກ
ຫຼຸດໄຜ່ອງ (Positions complémentaires) ພຶ້ມເບີ່ນເສາກຖາາສ
ໄປລືອື່ນເສາກຽກກ່ຽວຂ້ອງເອົງຄໄໝເງື່ອງເຊົາໄສບຸດຸລຸນ ບຸນຊຸມຊູງ (Individu)
ເສາກຈະເຈັດຕັ້ງແລ້ວ ຕໍ່ອົກທະຫາຄ່າເບົາສຈະນີ້ມີສູນຫຼູກສູດລະ
ກຳນາງໄຜ່ລົດສາດາກຸດຈະຕໍ່ໄອຕາເກຣບໍ່ເກຣນຸກົດສູດໆ ພ

ក្នុងពេលស្អាតចិត្តដែលជាសម្រេចយួន «ការប្រាក់ការគ្រាយវិទ្យាសាស្ត្រ» (Science des Managements) យើងយើងការទំនាក់ទំនាក់របស់ទា មនុស្សមានដំឡើងការទំនាក់ទំនាក់តែប្រឹតុទីផ្សារលើប្រព័ន្ធនេះនូវ
គិតថាមីនុយោប៉ីយ ក្នុងប្រកៃណីមានមនុស្ស តែសូមកុំហេងចាយមនុស្សមិន
អារម្មណីអូម្បាក់ដែនកៅកទេ ។ មនុស្សរាល់ក្នុងប្រព័ន្ធអគ្គគ្រែករការ
ប្រព័ន្ធ មួយចុះប្រព័ន្ធអាចរួចរាល់ការសម្បែរមនុស្សប្រព័ន្ធដូន
ឬប្រព័ន្ធអារករ់ ។

សុខសេចក្តីថា មនុស្សជាកត្តិយាគើយ ត្រូវបានដាក់ជាកត្តិ
ជីយាគើយ តាមការបង្កើតអំពេទកុងល្អ ។

卷之八

1

អំពើពុកនូយភីតេជ្រើរ ពីការក្រែងប់ក្រែងចិនក្នុងក្រុង

ເຕັກສູງອອນເງົາຍ (Tiers - Monde) ແຜນມາຂອບສຸດກົດກົດ
ສັນເກົດອົງກຣ ອີ່ນເຊື້ອງເກົດອົງກຣເຖະເພື່ອທານສູງໝ ອີ່ນທະ
ດຳເກົດ ແລ້ວ ຖ້າຍຄານສະເກີດກອບສໍ້ອຸປະເວູກເຈົ້າສູ່ເຊົ່າ ກົດໄຟລ
ບໍ່ຄູາລົມຢູ່ເກົດອົງກຣແຮ້ມີອະດຳເກົດ ອີ່ນມີອະດຳທາດເກົດເຊື້ອ ຕົກດູ
ຄາງປຸດບໍ່ປຸດນີ້ມີອະທຸກໍ່ອັດ ອີ່ນມີອະກິດໆປຸດ ແລ້ວ ກົດໝາຍໄວເຄາຍປຸດບໍ່
ປຸດນີ້ມີອະກິດໆປຸດໄວ້ ຕົກຊູ້ອຸປະເວູກເຈົ້າສູ່ເຊົ່າອຸປະເວູກເຈົ້າສູ່ເຊົ່າ ແລ້ວ
ເຫຼົ້າວ່າເຫັນ ການປຸດບໍ່ປຸດນີ້ມີອະດຳກີບອອຍໃຫ້ປຸດນີ້ມີອະກິດໆປຸດຕາຍ
ກູງຄອຊາກ ຜາກໍ່ມີຄຸນຢູ່ມີອະກິດໆປຸດຕົ້ນສະຫຼຸດກາຕ ພຊີຢູ່ມີອະ
ສູ່ເມ່ຍໆອ່ານອບລ່ວມືອະເງົາລ໌ພາລ໌ ມຸກເມື່ອກອນວ່າການ
ທີ່ເສົາເຕີກ ການເຫຼື່ອການອະນະບັນລົງກາຖຸໃຫ້ຜູ້ເຫັນ: ໃນກົດ
ອຳນັດກໍລັບເຄື່ອງຄານກໍເຕີກກາຕທີ່ໃຫ້ອື່ນກໍມີເຕີກຖານຍ
ຈີບຸດຸກ ເກົດອົງກຣເທະໆກົດລົມສົ່ງທຸກຄູດລ່ວມໆ ແລ້ວ

卷之三

*

ଏକେବାକୁମ୍ଭିତ୍ରିଲୁଃ କେବଳ
ପାନ୍ଧିତମ୍ବିତୀତୁକରିଭ୍ରାୟ ?

១— អ្នកគោអំណារច្បេះ ឬទុនទេរយោសមត្ថភាពការដែកចា
(Leadership) នៅក្នុងសត្វមកលសម្រួល (Société plurale)
អាមុកាត ឬអំណារបែសអ្នកដឹកនាំ ឬមធ្លាក់បុំឡាយដែលបានបំផុតលំ
លើសមាជិកគ្រប់ប្រជុំយ៉ាងឱ្យមួយដែលបានកែងការឱ្យពិនិត្យការ
ដោលកន្លែងដូចត្រូវក្នុងនីមួយៗដែលដឹងទុកដាក់ ឬ ចំណាំការនៅក្នុងសត្វម
ស្អាតថ្មីនេះ មានកត្តាធិនិកម្យេនៃក្នុងសត្វម៉ាប្រើប្រាស់នៅក្នុងប្រជាក់
ប្រជាឌ្ឋាន ត្រូវឱ្យការក្រោតគ្រាក់នៅក្នុងធនធាន ឬ សេចក្តីសម្រេច

ទិន្នន័យវានេអ្នកទាន់អំណាគ់ មិនធានរក្សាទុកសេចក្តីដើមបាយស៊ីន
ទៀត ទាំងទូទាត់ទីនេះមកដល់ក្រោម ។ ម៉ោងពេលមួយអ្នកដឹកជញ្ជូនសម្រាប់
បច្ចុប្បន្ននៃការគុណាសម្បត្តិនិងសមត្ថភាពប្រើប្រាស់ប្រការ ដើម្បី
រាយការមួយនឹងបញ្ហាការទៅស្ថិតក្នុងក្នុងទៀត ។

២— ការទទេរោយមួយក្នុង: «ការអប់» ការប្រើប្រាស់
ទាន់ផ្លូវតិចនិងសិលមិអ្នកដំបូងអ្នកទាន់អំណាគ់ចេញដែល
ប្រុមាណសម្បត្តិសាធារណៈឱ្យធានរហូស តូនពេលដែលទូទាត់បានការ
ក្នុងកំណែអំណាគ់ទេ: ។

៣—«ផ្តុកតិច» (Mentalité) ដែលគើតឡើងដោយក្នុង
ផ្សេងៗគ្នា មួយជាក្មូរដែលភូរិភូរិ និងធម្មិតិនិងអាណាពាណិតិបាយនៅលើ
ដែលគឺជាផាស់សគិទ្ធិស្ថាល់តាមប្រយោជន៍ជាតិ ឬ ប្រយោជន៍
រួម ឬ ក្រុវានេះបានបញ្ជាផ្លូវតិចបន្ថែមទៀត យករួចរាល់សំនើសុំ សិក
ទិន្នន័យតិចការណ៍ សិកទិន្នន័យទិន្នន័យតិច ។

៤— កត្តាទិន្នន័យបានបានឯកតិច «បិយាកាស» មួយដែលជំរុញឱ្យ
អំពេកគុរួយនេះការទៅតែវិក ឬ ដឹកជញ្ជូនបានក្នុងការប្រើប្រាស់
និងកំចាត់អំពេកទេ: ។

៥— «ដំហងក្នុងពាណិជ្ជកម្ម» និងក្នុងពាណិជ្ជកម្មនៃកំពើ
នេះ ទុកទៀរមួយប្រព័ន្ធដំបូងនេះបានមួយពីទៅណ្វូក្រួម ។

៦— «ដំបាត់អំបែង» អ្នកដំបាត់បានយកទៀតទៀត សូច
កំពើអំពេក ឬ និងអាមេរិកសីដីនិងក្រិតុយនៃការរល់ខោ

(Minimum vital) % ក្រុមចេះអាមីនិតិយប័ណ្ណ:

«သိပ္ပသလိ မှုသက်လုံးမီ» (Système de causation circulaire) ၇

៨— «សង្ក្រាម» ឬ «ការអ្នកសំបុរាណធម្មយោទាយនៃបុ
គ្មយោ» ។ តាតិសេសាំពើកុរសុយវិកចំនួន ក្រាយពីពេល ១៩
១៩លិចករដូឡើ ។ ព្រមទាំងទៅក្រុងប្រព័ន្ធដែលបានប្រកបនាំរាយ
ទៅឯកសារយោចាយ ដែលទូទាត់ក្រកប្រយោជ័យត្រូវបានដាក់តិច
ដល់ប្រយោជ័យតាតិ ។

៤—«របៀបរដ្ឋប័ណ្ណ» និងអ្នកទារ (Structure et organisation du gouvernement) ។ តែវគសយ សំរាប់ចូលរួម ដើម្បីច្រកដិច្ឆកអំពើប៉ុណ្ណោះ គគតាមការបិត ចូលរួមនេះខាងក្រោម យើតយុទ្ធសាស្ត្រដែលក្នុងរាយការណ៍នេះ ។

៤—«ការរៀបចំពេនដែលទីក្រុងមួនស្តាបកម្ម» (Urbanisation ou industrialisation) ។ សម្រាប់វិចិត្យសាស្ត្រយ៉ាងច្បាស់ នឹងពេល

ដើម្បីសង្គមកំពុងវិវឌ្ឍន៍ទៅវាកេតាបាយទៅវិនិគ្រោះ ការប្រើប្រាស់
ប្រចាំថ្ងៃត្រូវកែតាមរឿងភ្នាម ការធ្វើសំបុរាណិត ក្នុងសំខាន់ ឱ្យលើ
ទៅវិនិគ្រោះ ដាក់ត្រូវដើម្បីបង្កើតធម្មាកាសិរិយាត្រឹមត្រូវកំណើនដែលមក
ប្រព័ន្ធដែលក្នុងក្រុងក្រោម។

១០— សាធារណរដ្ឋជាសង្គមដែលគិតយករាយស្ថាប័ន្ទារៈត្រូវ
កែវិបុគ្គលិនិចនតែបន្ថែម (Système) ។

ក្នុងសង្គមវិទ្យា សង្គមនេះមានការស្ថាប័ន្ទារៈត្រូវកែវិបុគ្គលិនិច
បេស្ទិន (Fragmentation des loyautés) ។ សង្គមនេះជាសង្គមដើម្បីបង្កើតធម្មាកាសិរិយាត្រឹមត្រូវ ហើយជាសង្គមវិទ្យាអាសិ និង អាប្រើក
(Société plurale) ។

១១— ផ្លូវកំណើនកិរិយាធិធីដើម្បីក្នុង « ស្ថាប័ន្ទារៈ »
« កំណើន » « អង្គភាព » « ដំឡើន » ឬ « បណ្តាការ » ។

លោកម៉ោងឯសល ម៉ូស (Marcel Mauss) នានាសិក្សាផីន
ប្រាក់ប្រាក់ « ស្ថាប័ន្ទារៈនិងអង្គភាព » (Institution des cadeaux)
នៅប្រទេសអីរុបកាលដំឡើនសក្ខិសិទ្ធិ នានាសរុបតាមទំនាក់ទំនាក់ ។

នាក់ « ដំឡើន » ឬ « អង្គភាព » (Cadeau) ឬយ៉ាក់នេះ
មិនត្រូវជាការងារអាមេរិយ៍ម៉ោងតែម៉ោង នៅប្រព័ន្ធដើរយ៉ាងតី
« ដំឡើន » ឬយ៉ាក់ « ម្នាក់បំពុល » ឬយ៉ាក់ ។

វិវឌ្ឍន៍បេស្ទិនដែលជាកិអាលូក្តិម៉ោងជាប្រចាំឆ្នាំ នានាធិយាយពីមុន្តុ
ដើម្បីបង្កើតធម្មាកាសិរិយាត្រឹមត្រូវ « ដំឡើន » នេះមួយជាថំរីន « អង្គភាព »

« នៃទន្លេរីង » (The Rhin Gold) ត្រួចឱ្យអកទូលស្រវាទសំបន់
ដើម្បី ។ អក ឈុំណាតាបានដើរកស្រាក់វគ្គ « ហេហេខោ » (The cup
of Hagan) ក្រុងតេស្សាប់ធោយផ្លូវបំគុល (១) ។

ເຕີບປະເສດອ່ອງເຈົ້າຍັງທຸກເງື່ອນໄຫວ ນິວໜີກມ (Wertheim)
ທະສເລືດເພື່ອຖານ ເພັ່ນ-ເຕີບຫຼາຍກູງ...ໃໝລຕະກ
ຮູ້ແບບແປງກົງກົງ ປົບປົກ ຕັ້ງຊາກີຕະລາຍເອງເທິຍກີ່ເພົາຍ
ກີ່ເຄົາໃຫຍ່ບຸກການເພູ້າສະບູຍາກຳ ຍຸດໆຮູ້ແບບກູງກູງໃໝລ
ຫຼາຍໆທານເຕີບກໍາຍົງພານຍກເທິຍ ວ

(9) (Ralph Braibuti. «Reflections on Bureaucratic Corruption» - Public Administration . Vol.40. 1962)

• •

*

କୃତ୍ୟାନ୍ତ

នគិតធម្មស្សារប្រជាធិថុន អំពើពួកទូទៅល្អយប្បន ?

សំណូរនេះដូចជាឌីមត្រូវយកមកទោទេសវា ព្រោះនានា
ក៏អាមេទីយ បានភ្លាយថា មនុស្សមិនអែលស្រឡាត្រង់អំពើការកំឡើយ
តែទេះជាមុនស្សារប្រជាធិថុនអំពើនេះក៏ដោយ អំពើគុរីល្អយមាន
ការតែតែប្រើបានទីផ្សារ វាស្ថិរនៃប្រជាក់នេះ ប្រប់សត្វម ប្រប់ប្រជុំសា
សាសនាទៀតអស់ប្រជាធិថុនអំពើការល្អយ ។ ទស្សនីទី
ប្រប់សញ្ញាត ប្រប់សម្បយ ក៏សរស់ប្រជាធិថុនអំពើគុរីល្អយ
អ្នកប្រធានប្រើប្រាយប្រុះទូទៅល្អយក្រោះខ្លាក់ដល់ជីវិត ដោយសារក
ប្រកាកិយប្រជាធិថុនអំពើគុរីល្អយ ។

លោក ហាហ អាម (Iman Ahmad Ibu Handal. 780-855)
អ្នកប្រធានបិទអេហ៊ូ ឯ ឈប្រិកមិនព្រមទាំងអំណែនការការងារ
ហ្មានធនាការ ដោយសាកដើរ តុលានីសនេះជាកំណែនដែល
អាមិរីសកិ អាមូណីរបស់លោកមិនីត្រូវ ។ លោកមិនព្រមទាំង
នូវអំណែនការយកឱ្យដែល ។ លោកជីវិតអំពីនេះឱ្យបានកំណើនទុំ

លោក ឬ (Sufyan Thauri) អ្នកត្រពូរភាគីប័ណ្ណកំឡើង និងគេ
គឺជាក្រុមដែលស្ថាប់ខ្លួន ត្រូវបានគិតថា តាមព្រមទាំងការ
សេចក្តី លោកអាហុ ហានិបុរាណ (Abu Hanifa) ប្រធែកតាមដាន
ទាំងអស់គ្មាន និងការតាមចាន់បាន តើមីត្រូវតែយកទៅរាយដំ
បីដែលលាងលាច ឬ (២) ។

លោកសាធិក (Abdul Rahman Ibu Khaldun. 1332-
1406) សង្ឃឹមថ្មីជូនុស្សរាជបាដីអាហារៗ ទាន់ត្រួកាសិក្សាបេចឆ្នាំ
កុសលួយ ន លោកសាធិក (Ibn Khaldun) តាមត្រួតពិសេសមានការពិសេសទៅ
ភូមិការគ្រប់គ្រប់ប្រជុំខែស ន លោកសាធិក (Ibn Khaldun) តាមត្រួតពិសេស
និង ប្រចាំលីការ និងត្រួកាសិក្សាតីប្រវត្តិកុករសយដោយ ទាន់
បាដីអាហារៗ និងរាជគ្រប់នូវការដែលក្រោះទៅនីមួយនេះជាប្រជុំប្រជុំ
ទាន់ប្រុយដែលត្រួតពិសេសនៃការប៉ែកប៉ែកនៃការប៉ែកប៉ែកនៃការប៉ែកប៉ែក

(9) A Mez, «The Renaissance of Islam», Tr. S. Khuda Baksh, D.S., Margoliouth Dabili-Publishing House Patna, 1937.

យកលោកទៅឯងកំតុក ព្រមទាំងដឹកអស ប្រចាំសម្រាក ឱ្យសំរាប់នៅ
អស ។

គ្នានេតេសដីលោកទានភាពតីវិនាគនុញ្ញនៃប៊ូឌុយ
លោកទានឱកវិធីរៀងរាប ដើម្បីប្រចាំឆ្នឺតិ៍នំ ពាក់អំណើករស្សី
គ្រួចប៊ូឌុយ គ្រែរដ្ឋាកិច្ចលាន និងលើបង្ហីឲ្យលោកលាងច្បាប់តីវិនាគនុះ
ក្នុង ។ លោកការប័ណ្ណិត ទានសរស់ទុកចាត់

ប្រភីសាប្បកណ្តាលិតីនិង កំមាននិយាយប្រើប្រាស់អ្នកគ្រប់
បុទ្ធស្ថាផិតិមិត្តិសលប្រទេសនិងកិច្ចការស្ថាយនេះ ។

អង្គត្រួចិន លោយារ វីរិន អារ៉ា និ (Wang An Shih, 1021-1086) ធានថ្មីការសិក្សាស៊ិបគ្រាតុកសូយ ។ លោកនាន
សារសម្រាប់

«ເງ្វែងក្រុងផាយករឿងសម្រាប់ និងអនុវត្តក្នុងក្រប់ក្រង់ខ្លួនខ្លាងប្រជាធិបតេយ្យ

(e) Ibu Khaldun « The Muqaddimah », Vols 1-3, Tr F. Rosenthal Routledge, Kegan Paul, London. 1958.

អំណាច និងច្បាប់មកប្រជាសង្គមៗដៃមកស្មើដែលប្រព័ន្ធ អារក្រក់ ។ ហើយដើសិទ្ធផានអ្នកបានមានមតិស្មូល ថា អស់របាកនេះក្នុងនាយកច្បាប់មករៀប ហើយប្រចុងប៉ាយកអំណាចធ្លាត់ការមករៀបនិងការគ្រប់គ្រងប្រជាសន្យាខ្លោះមួយតម្លៃបណ្ឌិតខែសង្គម» ។

លោកវិន អាណ់ ស្តី មិនមែនជាអ្នកត្រង់ទៅនៅត្រីស្ថិតិមួយ ទេ លោកត្រាន់តែជាម្នូលជាទុស់មួយរូបនៅប្រទេស ទិន្នន័យនេះនឹងជាបន្ទីមគឺតិចយកបញ្ហាគុរាយកសិក្សា ។ លោកទានបញ្ហាទៀតែ៖

«មតិស្មូលមានពីរយ៉ាង គឺអ្នកមានសំណងមិនមែនជានាមួយ ។ ហើយដើម្បីអំណាចធ្លាត់ខ្លួនលើ និត្តប្រព័ន្ធរោកយេនេះ ការគ្រប់គ្រងប្រជាសមួយជាថ្មី និងប្រសច្ចិនិភាសាតិងអនុរាយ» (១) ។

លោកទានបញ្ហាទៀតែ៖ «ដើម្បីបំពាក់អាមេរិករាយ អំណាច គ្រប់គ្រងលោកច្បាប់មកសម្រាប់ការ មានសំណង និងមតិស្មូល ។ នាយកប្រប់គ្រងកំពូលដើម្បីការ គោលគ្រោះគ្រូ និងប្រកបដោយវិទាយណិករាយ (Rationalité) ។ ហើយប្រាកដប្រប់គ្រងកំពូលដើម្បីការ លើក្នុងការ ហើយដើ-

(១) Wang An Shih, «Memorial of Myriad Words»

គ្មានមនុស្សមានសមតិភាព-សព្ទសម្បែតា នៅ សង្គមនេះ
មួនវិធានលើកដំណឹងលាយដោយអំពើករណូយនឹងមីនទាន់
លោក វាងីហុងសី (Wang Fu Shie 1919 - 62) កំពង់សរស់
ប្រើប្រាស់គ្រប់គ្រងនូវផ្លូវការជាអំពើករណូយ ។ លោកទាំងឡាតាំង
លាយកាត់ដោយម៉ោងអំពើករណូយនឹងសុំលាយគ្រប់ក្នុង
ហើយការវេក្ខក្រោមប្រចាំសប្តាហិតអាណាពិនិត្យក្នុងការ
ដែលសម្រាប់លើកដំណឹងលាយ (១) ។ លោក ចុំ ចែង ឬ (Chu
Cheng Po) នានាសរស់នុកសាយមួយទុកនៅថ្ងៃទី១៩៤៨ តីប្រើបាយពី
ប្រទេសចិនបានចាត់ស្រីម្របប្រទេសដំបូង ។ លោក ចុំ ដែលជាកំពុស
ទាំងស្រីនេះទៅលើការវិនិច្ឆ័យក្នុងការជាអំពើករណូយនឹងអ្នកគ្រប់គ្រងនឹង
លោក ទាំងសរស់រៀប ៣

«ເຄົາຖຸຜະນາກເພື່ອເຈັດ ບາງາໃສຫເຕົອ ອີມືອນໄຍດ
ຍກົມເພື່ອອີ່ວະແຜ່ຕາມບູລຸນບໍລິນຍ້ ແລະ ເວັບ ພໍເດກາອື່
ເກີ້ພາສໍອາສີເພື່ອອີ່ວະພຸລູງມາຄົມືຕອູສ່ ໄຊ້ຊູ້
ປະຫຼາກໜ່ວຍກຳນົດນັກທີ່ມາຄລະບຸດກາຕບົງດົກວິເພີ້ເຫັນອັນ
ໄກ່ປະລັດຂຶ້ນ ເພື່ອຕຽບໄກ່ປະພຸລູງລິດ ພັນຍືນຫຼຸດ
ເອງຫຼາຍ້ມາກຳໂຕເຄົາໄລ້ປົກມາເຫັນເຖິງກາ (၅) »

(9) W.T. de Bery, Wing Tsit, Chan, B. Watson,
(eds) «Sources of Chinese Tradition» - Columbia
University Press . New York , 1961 ,

(b) W.T, de Bery , Wing Tsit Chan, B. Watson,
(ebs) Sources of Chinese Tradition,» Columbia Uni-
versity Press , New York 1961

හෙනරි ත්‍රොවු (Henry David Thoreau, 1817-62) සංඝේගි
මානවීයිස්ත්‍රු අධ්‍යක්ෂකයා හි ॥

မြန်မာစာ မြန်မာစာရိတ်ဖွံ့ဖြိုးစာမျက်နှာများ
၁၇၂၁ (၅) ၁

សាសនាទៅដែលស្ថិតនៅក្រុងបីចិត្តបានដោយខ្លួន
ឯករាយបែងចុះឡើង និងសំណើរាយក្នុងក្រសួងពេទ្យ
និងក្រសួងសុខភាពប្រជាមុនដែលបានបង្កើតឡើង
ក្រោមធម្មតាបានដោយខ្លួន ។ ក្នុងក្រសួងពេទ្យនេះ
ត្រូវបានដោលក្រសួងពេទ្យរួមមួយគិតក្នុងក្រសួងពេទ្យ ។ នាយករដ្ឋមន្ត្រី
សម្រួលាការណ៍របស់យក្សក្នុងក្រសួងពេទ្យនេះ

គិតិកែណ «សមាជិកភពលេខទី ៤ នៃបង្កួលទំនរោះ» ដើម្បី
ធ្វើឯកចុះថ្លែងវិក្សីមិញ្ញី (Milan) ប្រធែសម្រាប់រៀបចំ
យោក ហាយុប៊ា (Raymond Aron, 1959.) និងការសង្គមទី២
ទាន់រីនឹងលើរាយកូម្មាត់នៅតាម។

(9) Mahatma Gandhi, "All Men are Brothers", UNESCO Publication, Columbia University Press, 1960.

«ខ្ញុំយើងរាយពីយូរស៊ិទ្ធិ ហើយតីមិនសំខាន់
ដាមីទេទទួលអស់ខ្លួនបានពីការបំពេញរៀល និងបានទិន្ន
គ្រប់គ្រប់ ដីអំពីករណីយុរស៊ិទ្ធិ និងការបំពេញរៀល និងការបំពីករណីយុរស៊ិទ្ធិ
រៀល» *

* * *

*

សិរីអាមេរិកប្រជាធិបតេយ្យ តាំងតែ និង
ប្រជាធិបតេយ្យទូទៅ និងប្រជាធិបតេយ្យ តាំងតែ និង
មិនប្រជាធិបតេយ្យ ដោយពិធីណាន ដោយពិធីណាន ទៅ ?

នរណាកំចែកចិត្តនឹងមីលដូវិជ្ជកម្មគ្រោះទាយដែលតេយកទៅ
អនុវត្តន៍ ដៃមួយប្រព្រះបាប កំចាត់ ឬបង្ការអំពើក្នុងរលូយ ។ នឹងសម្រាប់
បញ្ហាកំសាមុទែន ការប្រព្រះបាប កំចាត់នឹងបង្ការអំពើក្នុងរលូយនូវ
នាក់និតិមិនទិញកំតមកទៀត ដោយរួមរាយភីទាក ដោយហេតុប្រើបង្រៀន
ប្រការផ្លូវទាន់រៀបរាប់ក្នុងចិត្តកម្មុទោ ។ យោបល់មានស្របត្រូវអំពី
លទ្ធផលអារក្សកំណើនអំពើក្នុងរលូយ និមួយនិមួយបាល់ទូទៅនឹងត្រូវបាន
អំពើមីលដូវិជ្ជកម្មគ្រោះស្រាយបញ្ហានេះ ។ ន្ថរក្នុងថា
អំពើក្នុងរលូយមិនអាចបំពាក់ពាកន់ទេ យើសិនិនប្រើបង្រៀន «ត្រូវ
ខ្លួន»មានការអាក់ខោសជាមួនក្នុងប្រព័ន្ធដីវិវត្សខោល ។
ការដែលបានក្លែងក្លាយក្នុងប្រព័ន្ធដីវិវត្សខោល និងក្លែង
ជាការអារ៉ាស្រាយជូនីយ ។

យោរកវិទេះ អ្នកសរស់រួមទាន់ហានសម្បត្តម្មានចារក្រុង ឬ
ទុសយោនធនាទី ព្រោះអូចទាន់ហែប្រាកដហើយ ចំណុច សំរាប់
គ្រឿរយសតិតាំណាមុខនៃចិញ្ចានចិញ្ចាស់សិទ មុនីតិតិកសល់
ហម្រោរាណ ឬ ម៉ារីទេរីអំពើក្នុងសម្បយនាថភាគិនិងណាក់
ទុស ។ ត្រូវបានយោបល់របស់សតិមិទុកតាគប្រើបង់នៃល
ទាន់អ្នកទោះហើយសិក្សា និងការប្រាកប្រាកដឱ្យជាកសាងនៅប្រើបង់
ប្រើបង់ មេឡាតាមប្រើបង់យោនធផ្លាយករណ៍អូគ្រឿត្រូម្យារ ត្រូវដឹង
ឲ្យមានប្រើសិក្សាភាណុវត្តការនៅប្រជាសាស្ត្រ ឬ ក្នុងគេល តាមឈ្មោះ
អ្នករោងប្រាសាយក្រុងតីការសិក្សាចិញ្ចាយលក្ខណ៍កំពុងកំចិត្តនៃសតិម (ដំឡើ
— សាសនា — ការអប់រំ) និងរបៀបត្រួតពិនិត្យ (នរោតយនិត
ឈ្មោះ) និងប្រើបង់នៃទីតាំងបុគ្គលិតសិទ ។

ឯវត្ថុនេះ គឺមេឡាតាមឈ្មោះនៃលប្រើបង់ប្រើបង់ទាន់យកទៅ
អនុវត្ត ឬ អ្នកសរស់រួមពិវាពអេអាវីន មេឡាតាមទៅនិងអស់ទេះ
អាហយកមកនៅប្រាសាយបញ្ហាសតិមិទុកទៅនិងអស់ទីយ ព្រោះ
ការអនុវត្តអាស្រែយទៅនៃក្នុងត្រូវជាតិ គឺ : « មកុលី » និង
« មេឡាតាម » ។

*** ១— ឯក្រឹត និងកែប្រែបច្ចុប្បន្នឯក្រឹតបោះឆ្នោត

ការរើសទាំងារនូវជាសញ្ញា និងសិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យនៃលកេណែត
នៃទីតាំងនៃក្នុងតីការ និងកសាងនៃទីតាំង ក្នុងការរួចសម្រិះប្រើបង់
ឈ្មោះ ។

នូវដំណាត់ដីមួយ ទៅប្រើទេសគ្រឹះ ការបើលអ្នកកំណានតិចព្រៃក
ទៅនៅរាយក្រឹង និងលើកនាង ឬយកត្រាប់ត្រូវសកលវា ទៅប្រឈម សារឱ្យទៅ;
ឬលក្ខណកាម៉ែនីមួយ ទៅក្នុងការសការជាពីរិន្ទីរបី ឬនិសអ្នកកំណានតិចរួល
ទីនីតុណ៍ នូវមិត្តសភាការជាពីរិន្ទីរបី ឬនិសអ្នកកំណានតិចរួល
ក្នុងការកម្រិតធម្មរាយហេតុ 《Comitia Centuriata》 ។

នូវដំណាត់ព្រាយមកទេរ ដោយចំនួចប្រុទនិសលទ្ធផលទី១៨
ស្រឡាញ ទានជាប់ឯ្យា មុនស្អែកថែកកំនិតធម្មរាយក្នុងលិច្ឆេទស្រីនា
មួយជាករាលូលិច្ឆេទខ្សែកត្រាត ចំណត់ស្អែកត្រាត ឬមួយជាករាលូ
មុនដែនក្នុងទីនីតុនិសលប្រើរបី ឬ «សំអ្នក» ឬ បន្ទិចមុខរាយ
និងឯកត្រាវិត្តឯកត្រា ទិញទិន្ទិត្តឯករាយការស្អែកតានៅការរបីរបស់ទីនីតុ
និងការរាយការយុទ្ធសាស្ត្រ នូវការរាយការ ។

សក្ខឺមិត្តរួលទីនីតុក្នុងត្រូវជាដីរោសាស្ថ្តិ និងរាយការ និង
ចាក់ទុកដោយចំណាត់ការ 《អំពើកុករល្អយ》 និសលទ្ធផលសភាការទី១៩
ដែល មុនការ (Extorsion) ។ ដែលការពារនូវការរាយការ និងការរាយការ
ការអនុក្រឹតិយត្តិប្រជាធិបន្ទោយ និងកុករល្អយទាំងអស់ និង
និងការពិនិត្យ-មុនិនិត្យ - មុនការរាយការនូវការ ។ ក្នុងការដំឡើង
ការពារសំខ្លួន សំខ្លួនការសំគល់រួមម្មាក់ ។ និងដំឡើងការរាយ
ការពារសំខ្លួន យកត្រារាយការនូវការ ។ ប្រទេសអ្នកស្ថាប័ត្រនៃ
ទីនីតុ (South Australia) នាមបើកដឹងអនុក្រឹតិយត្តិបន្ទោយទៀត

របៀបនេះ គ្រួយកសទ្ធកត្រាតទៅទៅម្នាក់ក្នុងប្រអប់
(Urne) មួយដែលត្រូវមែនខ្លាំងស្ថិតីទាំងអស់ហើយមានច្បាស់
ច្បាស់នៃមួយនេះតើបានប្រអប់ទេៗ ឬ ប្រអប់នេះត្រូវកិត្តិក្សមុនហើយ
មិនយ៉ាងដឹត ចិត្តការណ៍គ្រារ៉ាតការណ៍ទ្វាត់ទាន់នូវក្រសប់ ឬ
ព្រោះមែនដែលជាក់សវិនិភ័យត្រូវមែនណា ហើយនឹងខ្លាំងស្ថិតីទ្វាត់
អ្នកដែលទូលាការទុសប្រួចរាយនៅក្នុងនៅទាន់ទ្វាត់ ត្រូវហាមសវិនិភ័យ
និងព្រោះសំបុត្រទៅឯុងអ្នកទាន់ (Electeur) ឬ អ្នកទាន់ទូលាការ
ក្នុងប្រអប់សម្រាក់មួយដែលសវិនិភ័យត្រូវមែនស្រឡាតាំង ហត៊សវិនិ
ភ័យតាក់ក្នុងព្រោះរឿងរាយនៅក្នុងនៅទាន់ទ្វាត់ ឬ អ្នកទូលាការទុសប្រួច
ត្រូវកិត្តិក្សរួម្យារៈអ្នកទាន់អ្នកទេៗ មុននឹងអនុញ្ញាតឯុងអ្នកទាន់យក
ព្រោះមែនទៅព្រាតក្នុងប្រអប់ ឬ

អុកសរស ១០ដីបញ្ហាលូច នរបៀបទាមបន្ទាត់សម្រាក់នេះ
ជាបែងចែកស្រាយបញ្ហាតករណូយ ទៅក្នុងការ ពាណិជ្ជកម្ម និងការបង្កើត
ជាមួយរមកហើយ ។ នរបៀបនេះបានសុំសាយដល់ទូបអូបនឹង
សហគ្រប់អាមេរិកដែលមានបញ្ហាបន្ទុក្នុងការ ពាណិជ្ជកម្ម និងការបង្កើត ។

នៅទី ៩៨៨៨ ប្រធែសអន់ត្រូស ពាមយក «របៀបអេច្រោកដ្ឋាន
អ្នកស្ថាប័ណ្ណ» នៃខេត្តអង្គភី ។ សហគ្មោមឱកយករបៀបនេះទា
ប្រើនៅទី ៩៨៨៩ ។ ប្រធែស ជាកំនើន ក្រោយឡើង ១៤៩៣ ។
ដើម្បីប្រចែងនៃនៅក្នុងក្រសួងការពាមដ្ឋាននៃខេត្ត ប្រ
ធែសអន់ត្រូស ពាន់ចេញចូលប្រជាធិបតេយ្យ ឬ ធម្មាពេទា ឬ ធម្មាពេទា
ឯករាយយិនកំរាលលីស ច្បាប់ ឆ្នាំ ១៨៨៣ (The Corrupt
and Illegal Practices Act of 1883) ។ ច្បាប់នេះវិនិ
គិតខាស់ដំឡើង ។

၆— ကာရွှေက ခိုက္ခခိုက္ခနာယ်လျှက ပူ မံ့ဗြိုင် ရာတကျ
ဆရာမှုရာတာက အီးမြို့မြို့စား ပူ မိမြို့မြို့စားမြို့ ဆရာခိုင်ဆျေး
ကို့ကရွှေးမြှုပ် ဆရာရက်ဒြေးစွေးတွေးကရမြို့ ဆန်ရာလုယ်မြှုံးစား
အောက် ထူးကရာဇာတေး စာကြောက်စွဲ ပူ စာကြောတုယ်မြှုံးစား
အေားအေားအောက် မံ့တော်းကြုံခိုက္ခနာယ်လျှက ထူးကရာဇာတေး

៦— ការបញ្ចូកខីរួមដាល់លេខៗនទាយ - ខីក ដឹកស្រាន រៀវកែ
ដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលចុរាប់ចុរ ឬ មិនចុរាប់ចុរឡើងហើយនូវម្នាក់ដោ
ព្រាកិម្ពិក មានប្រភពខ្លួន ឬ ថតិម្ពិជាដែល

៣— ការប្រើអាមេរិកដោយទំនាក់ទំនង មានការបង្ហីជាយកម្មសកាយ
និងការ ប្រើការកំរាយដោយទំនាក់ទំនងដែលមានចិត្តចុះហត្ថលេខាសំ
មនុស្ស។

នៅពេលនេះ ការបង្កើតចំនួសមនុស្សមាត្រាទៃរីក ឬការបង្កើតរាជដ្ឋាននូវការធ្វើឡើងដែល ឬ ការចូលរើសទីក្រុងខ្លាត ឬនិងស្ថិតិក្រុងខ្លាត ។
៥. ការចាយការយោងសម្រាប់អនុញ្ញាត ។

៦. នូវការចាយក្រុងស្ថិតិក្រុងខ្លាត ឬក្រុងតាមដែលសម្រាប់គ្រប់គ្រង ការបង្កើតចុះមានចំណាំសារធម្មតារាយក្រុងគេលាការណ៍ខ្លាត ។ ការចូលរើសស្ថាយប៉ុណ្ណោះមានជាមុនក្រោមខាងក្រោម ។

ក្នុងកើតរាប់នេះ ប្រទេសអង់គេសចានមិនបង្កើតសម្រាប់ពេលខែ ឬឆ្នាំ ឬ «ស្ថាប់ខ្លួន ឬបាន » ឬ «ខ្លួនខ្លែង » ឬនិងការយុទ្ធភាព ឬ «ស្ថាប់ខ្លួន ខ្លែង » (The Representation of the People Act of 1948) នេះ តាមតួនាទីយោងស្ថាប់ និងចិត្តប្រាក់ដែលបង្ហាញនូវខ្លាត ឬគ្រប់គ្រងក្រុងការបង្ហាញសម្រាប់បាន ២៩០ ដាហ (Pounds) សម្រាប់មេរូដែលកំណត់ការក្រោមខ្លាត ។ ហើយបង្ហាញនូវខ្លាតក្នុងការបង្ហាញត្រូវបានដាក់ឡើងទៅនឹងទន្លេតិច ៩០០ ដាហខ្លួន តុនការធ្វើ ដើរក្នុង ឬជាថ្មីពាយ ឬនិងរឿងខ្លួន ។ ឥឡូវនេះការបង្ហាញសម្រាប់បាន ១០០ នាក់ដែលមានភេសចិត្តយោងស្ថាប់ ១០០ នាក់ដែលមានភេសចិត្តក្រុងការបង្ហាញសម្រាប់ ប្រជុំយកុំណាននៅលើ ឬបែក ឬនិងក្នុងសម្រាប់បាន ។ ចំនួនរាជការនៅលើ កិច្ចការកើតការសម្រាប់បាន ៣០០ នាក់ដែលមានភេសចិត្តយោងស្ថាប់ ៣០០ នាក់ដែលមានភេសចិត្តក្រុងការបង្ហាញសម្រាប់ ។ សម្រាប់ចំនួនអនុការណ៍ខ្លាត ១ . ៨០០ នាក់ដែល (1 / 1500 electors) ។

សូមខ្លាតរៀបចំនួនការបង្ហាញសម្រាប់បាន ៣០០ នាក់ដែលមានភេសចិត្តយោងស្ថាប់

ចាប្រើទេ មានការពេកសរុបនឹងជាតិអាមេរិកដែលបានបង្កើត
ឡើយ នៅពេលយោង យកថែងអនុវត្តធមធាឌយ៉ាងត្រួមត្រូវនិងកីឡិនបំផុត ឬ
ស្អាតសិកិត្ត អំពើគ្មាយក្នុងការបានដ្ឋានបានដោយស្រាយ និង
យ៉ាងត្រួម ។

សហរដ្ឋអាមេរិកកំណត់បានបង្កើតឡើយបំសម្រាប់ប្រព័ន្ធ និងអំពើគ្មាយ
ក្នុងការបានដ្ឋានវិធាន (The Federal Corrupt Practices
Act of 1925) ។ ឡើយ នៅពេលវិនិយោគ ។

- ១— ស្ថានភាពហើយប្រព័ន្ធដីជាន់សំគាល់
កម្មការកណ្តាល នៃគណបក្សត្រូវបានយុត្តិធម៌តាមត្រួមត្រូវ។
- ២— បញ្ជីជនអ្នក និងប្រព័ន្ធដំណាក់ការយកត្រួមកំណត់
ឡើយបំសមអនុញ្ញាតឲ្យ ។

- ៣— វិភាគទានសម្រាប់ការយោសនាក័ម្ភផ្លូវការនៅទី
ប្រឈមយាយអ្នក ។

គណៈកម្មការកណ្តាល នៃគណបក្សត្រូវត្រូវសេចក្តីការយកត្រួម
កិច្ចភាពហើយប្រព័ន្ធកំនិតហើយឡើងត្រូវបានអ្នក និងជាប់ខ្លួនអ្នក ។
សេចក្តីការយកត្រួមគណបក្សត្រូវបានកំណត់ជាយិនដំណឹង គ្រប់ដំណឹង
និងចិត្តទីនិងនៅពីរឡើយបំសមនឹងកសាងណា ដែលបានបង្កើតការ
ទៅឯកសាងបក្សសម្រាប់បានដំណឹងទៅ១០០អូល្យ ។ ចំពោះជាយិន
សេចក្តី ១០ អូល្យ គណបក្សត្រូវត្រូវបានដំណឹង ។
ចំណាំការបង្កើតនឹងអ្នក កំត្រូវបានដំណឹង ។

និងចំណូលបេសវិទ្យមុន និងក្រាយគេលទាន់ខ្លាត ឬ ឯកជនណា
ដែលត្រួតពិភាកម្មនាមផ្ទាល់មកបេក្ខជនលើសតិចនូយរ ត្រូវបង្ហាញ
ឲ្យរាស់គុណសេវាបាយការណ៍ ។

ឲ្យប៉ះដែលនេះបានដាក់ក្រិតចំណាយដូចតទៅ និង

១) សម្រាប់ថ្មីដន្លេត្រូវសការ ម្នាក់ក្រូវចំណាយមិនឲ្យលើស
តិចមួយអូល្វារ និងសម្រាប់បេក្ខជនតំណានរាល្ស ២.៥០០អូល្វារ ។

២) តិចតាមចំណោមអូកទាន់ខ្លាត និងសម្រាប់បេក្ខជនត្រូវសការ
ម្នាក់ យក ៣ សម្រាប់គុណភាពចំណោមអូកទាន់ខ្លាត (១ អូល្វារមាន
១០០លើស) ឡើងឲ្យលើសតិចមួយ ៥ ពាន់អូល្វារទេ និងសម្រាប់
បេក្ខជនតំណានរាល្ស កិតតាមរបៀបឱ្យគ្នា ឡើងឲ្យលើសតិច
ពាន់អូល្វារឡើយ ។

ឲ្យរាប់នេះហាយឡើងឲ្យបានរាយការណ៍ ឲ្យក្នុងហិរញ្ញវត្ថុ និង
និភាកម្មនាមផ្ទាល់មកបេក្ខជន ឲ្យគណបក្សរាយការណ៍ ។

ឲ្យរាប់ «The Hatch Act of 1939» ហាយឲ្យអូករដ្ឋការ
ត្រួតពិភាកម្មនាមផ្ទាល់មកបេក្ខជន និងក្រូវចំណាយ
មិនឲ្យលើសតិច នាមអូល្វារសម្រាប់គ្មានកម្មការ និង
គណបក្សរាយការណ៍ ។

ឲ្យរាប់ «The Powers Act of 1944» ហាយឲ្យបានគ្រប់គ្រង
ឲ្យរាយការណ៍ត្រួតពិភាកម្មនាមផ្ទាល់បេក្ខជនរាយការ ដែលនាមផ្ទាល់
រាយការណ៍ និងឱ្យត្រួតពិភាកម្មនាមផ្ទាល់បេក្ខជនរាយការ ។

ច្បាប់ «The Taft-Hartley Act of 1947» ហាយមិនទិញ
សហជ័កភលក (Labor Union) ត្រូវរការទានេដល់តណាបក្ស
ណាយខ្មែរទី២

សូមបញ្ជាក់ថា ច្បាប់ទេសអស់នេះទន្លេកែវប្រយោជន៍ត្រួត ដើម្បី
តម្លៃគាយស្ថានការណ៍បច្ចុប្បន្ននិងការធ្វើសារទៅក្នុងរាជរដ្ឋ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៦៣
លោកប្រធានាធិបតី តេ.អី.កែនី (J.F. Kennedy) ទន្លេកែវកណៈ
កម្មការមួយធម្មតាតិភូរិយប់នេះសារឱ្យ (President Kennedy's
Commission on Campaign Costs) និងនៅឆ្នាំ ១៩៦៨
ច្បាប់នេះ កំពុងគោលការណ៍បច្ចុប្បន្នដំឡានៗលោកប្រធានាធិបតី
រ៉ាហ៊ីស៊ី.អិ. (Johnson) ។

ប្រធែស ចារេវិន កំពង់លើកម្ពុជាប់សម្រាប់ប្រទេសនិងអំណែកកុរាណយកនូវការនា នាមប្រព័ន្ធផ្សេងៗ «សម្រាប់ខេត្តកម្ពុជា ១៩៥៦» ។
សម្រាប់នេះ នាមយកមួកអនុគមន៍រហូតដល់ខ្លួន ៩៣៣ ខេត្តមានសម្រាប់តាម
ឡើត្រូវដល់វិសាទុកសំគាល់ និង ទូទាត់កម្ពុជាដែលការបង្កើតការបាន
ធ្វើឡើង តើ «សម្រាប់ខេត្ត ២៤ ក្រុង ១៩៣៣» និង «សម្រាប់ខេត្ត ៣១ មីនា
១៩៣៣» (១) ។

*** ៤- កែវបច្ចាប់ និងនិត្តក្រមរដ្ឋបាល

ມະການ ມັງເວິບ (Max Weber, 1864-1920) ສະຖາຕີ ດ້ວຍລົ້ນ

(9) Encyclopedia Britannica Inc, Vol VI P 549 vol,
VIII P 120 9

(លោកអនុគម្យាប់ ប្រធិទិចិនសត្វមិញ) ធនធ្វើការសិក្សាថីនឹង
ត្រួរករកពេលវេលាដំណើរការ ដែលកៅក្រោមនឹងជាមួយការគ្រប់
គ្រជ័យសាធារណៈ និង ការយាតិបតេយ្យ (Administration
Publique et Bureaucratie) ។ លោកទានអេអាជីន 187
គឺប្រចាំសរុបការអាយារការប្រព័ន្ធទាមត្រូវការ ហើយ
ពុករួមយើងកៅក្រោមភ្នាម ដូចជាការឈ្មោះនូវតី
សាធារណៈ (ជីវិកានិងសម្បាន់) កិច្ចការយើងយុរ ប្រជាពលរដ្ឋាភិបាល
ក្នុងក្រុងប្រព័ន្ធបាយមិនទុកចិត្តលើអុកប្រប់ប្រង អុកដ្ឋាន
មិនស្ថាយៗនានាបែងសំខ្លួន ។ ឬទេះដឹងមួយអោះស្រាយបញ្ហានេះ
ការកៅក្រោមបំពិនិត្យតិច្ឆ្រូវរដ្ឋបាល (Lois et procédures admi-
nistratives) ។ ត្រូវកៅក្រោម ឱ្យស្របទេនាយការ និង
ឈោះតិច្ឆ្រូវការបចសប្រទេស ។

លោក ឈមរី ធម្មនាក់ នូវរបៀបត្រួតពិនិត្យមានភាព
ប្លង់ ដែលគ្រឿងយកមកតិចរហូត និងដោះស្រាយ ទាំង
ទាំងឡាតាំង

- ៩) គុណភាពភូមិសាស្ត្រកន្លែងសកម្ម (Spécialisation)
 - ៦) លំដាប់ត្បាក់នៃកំណត់រាជ (Hiérarchie de l'autorité)
 - ៧) ច្បាប់នីតិវិធីក្រុមដ្ឋាន (Lois et procédures administratives)

៤) លក្ខណ៍ដែលរួមចំណាំនូវអ្នក ឬស្របតាម
អតិស្សម្តាក់ (Impersonnalité) ។

សហគ្រីមាមឱ្យការដែលមានទម្រង់សេដ្ឋកិច្ចជាប្រព័ន្ធដឹងទិញ (សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចស្តីពីការធំសំខាន់ក្នុងក្រុងក្រោមប៉ះដែនកែវ) នៅ
មានអ្នករដ្ឋការដែលមានចំណាំនូវអស់ប្រព័ន្ធលើសងកែតាំងទី១៩៤០ ។ ប្រព័ន្ធសាស្ត្រទន្លេបញ្ជាក់យ៉ានីយ្យាស់ ថា ឧបសត្វិត្តិការត្រួតព្រម និងត្រួតព្រមទាំងដោយសាយបន្ទិញម្នាន់ ។ ដោយការ
ក្រុងប្រព័ន្ធអាប់របៀបធ្វើការ របៀបប្រើប្រាស់និសមុន្តួយ និងរបៀប
ការធ្វើឯកសារិតិវិធីរដ្ឋការ ។

រាជន្ទៃ ១៩៤៤ – ១៩៦៤ ការត្រួតព្រមនូវសហគ្រីមាមឱ្យការ
ទន្លេប្រព័ន្ធផលបញ្ជី ព្រមទាំងប្រព័ន្ធឌីបីទី១ គិលោក
វិវីសិនីស (Washington) ទន្លេប្រើប្រាស់និសមុន្តួយរដ្ឋការដែលមាន
ទុលាសម្បត្តិនិសមុន្តួយការត្រួតព្រម ។ តែរាជន្ទៃ ១៩៦៤ រហូតដល់
ន្ទៃ ១៩៨១ ការត្រួតព្រមព្រមទៀតមុននាម និងអស់ប្រសិទ្ធភាពដោយ
មានស្រីមុនិក (១៩៦១-៦៥) និងដោយអំពើករបុលយក្នុងរដ្ឋ
ពាល ដែលទេសក្រុករដ្ឋីជាទិន្នន័យ ។ ក្នុងពេលវេលា ការប្រើប្រាស់និស
មុន្តួយរដ្ឋការទាន់ធ្វើឯកសារយករាជរដ្ឋបាន ឬបានប្រើប្រាស់
ក្នុងការ ។ មុន្តួយរដ្ឋការណាការដែលបានប្រព័ន្ធបានប្រើប្រាស់
រួមឱ្យយករាជរដ្ឋបាន ឬបានប្រើប្រាស់ក្នុងការធ្វើឯកសារយករាជរដ្ឋបាន ។

ເຕັມປະເທດຈຸກາຍ ອີນປະເທດໄຜລເຊືບອີນຕະຫຼາກາງ
ຊົ້າ ສັນຍາໃຈໃນປະເທດຈຸກາຍໂດຍກອນເຢາຕາຍ ຕະຫຼືການສັງຄົມ
ເພື່ອງຈາ ຈະສະຫຼຸດໆຜູ້ນເຄີຍອີນການກົມານີ້ດ້ວຍ ດີການປົກປ່ຽນເຂົ້າ
ຂົ້ນ ວ ການປົກປ່ຽນສາດາລາມ: (Administration publique)
ໄຜລ້າມາດນາເອີຍ ຕະຫຼາກສະອັກ ດົນສັນຍາໃຈໄຜລ້າມາດນາ

(9) John H. Ferguson and Dean E. Mc Henry,
«The American System of Government». New
York Mc GrawHill Book Co . 1967, PP . 341 353 ,

នៃទេវិធីនូវគំនិតខ្ពស់គ្នា មិនត្រឹមថតចាប់បង្កើតការយុទ្ធសាស្ត្រអាមេរិកឡើយ ហើយអ្នកត្រួតពិនិត្យសំស្តុកទេ ដើម្បីទទួលបានការណ៍ដែលមិនមែនជាប្រជាជាតា «អិលី:បីនិត្ត» (Fonctionnarisme) នូវគំនិត «បីនិត្ត» (Mentalité de fonctionnarisme) នៅរដូវបានដោលបង្កើតបិយាណាកាសមិនទទួលបានការងារដូចគ្នាដើម្បី និង ប្រជាអាស់ ក្នុងករណីនេះ លោក និរី ឌាទេតាលី និង

ធម្មោះតាមការស្រាវជ្រាវនៃប្រធែសង្គមប្រើប្រាស់ អ្នកសរសេរទាន់សក់យើង ឬទីនឹងដោយស្រាយបញ្ហាអ្នកវិញ ឬយើងទាលស្រួលដោយស្រាយបញ្ហាការក្របក្រណិតនៃពាណិជ្ជកម្ម គឺត្រូវឱ្យការសក្ឍាប់ក្រុមហ៊ុនកំណត់ និងយកចិត្តទុកជាក់លើឱ្យបានដឹងពីក្រុមទាលស្រួលដែក (សេដ្ឋកិច្ច-បានព្រៃន-នគរាពារ-គម្រោងការ-ពន្លេអាករ)

(9) Jawaharlal Nehru "An Autobiography", London: Lane, 1938 P.436.

ពាណិជ្ជកម្មគ្រប់ទេស-ក្រោមប្រទេស-ហេនុសក្រ-យុត្តិធម៌ ឬ
ឱ្យបាទិនិត្តគ្រមណានិសលទាហសំដូរម៉ែយ-ច្បៃំ-គុណភាពិសទោស
អំពីអំណានិនការទូលាដុសត្រូវ (Pouvoir et Responsabilité)
ិសអារ៉ាបើកញ្ញាកំពង់ម៉ែយ-ការត្រួតព្រម-ការត្រួតព្រម-ត្រូវ
ប្រសិទ្ធភាព ត្រូវដែលការពាណិជ្ជកម្ម (Productivité) ឲ្យលមកទាន់ក្នុង
យកមកសិរីក្នុងិនិត្តក្រោមប្រទេស ឲ្យសម្រាប់ការការណ៍: និស:
និងសេចក្តីប្រគល់ការការណ៍ប្រទេស ការសិរីក្រោមប្រគល់ប្រគល់
ក្នុងវិធីការនិស្សិត និងសេចក្តីប្រគល់ការការណ៍ ិនិត្តក្នុង
មករាយ និងការការណ៍ ។

៩— គុណសម្រាតិភិសេស ឲ្យអារម្មណកម្ម (ប្រើសិស
មុខឱ្យិម្យមានគុណសម្រាតិនិសមន្តរភាពពិត្រការ - មានជកទេស
ជាក់សាក់ ហើយអាក់មុខឱ្យិម្យនេះឲ្យត្រួតិនិត្តក្នុងព្រឹករាយ)

១០— សំដាប់ម្នាក់និងអារម្មណការ (និកត្រួតការការណ៍ និងការ
ទូលាដុសត្រូវឱ្យទាន់ឱ្យសំណាក់)

១១— ឱ្យបាទិនិត្តគ្រមរដ្ឋបាយ (រៀបចំឱ្យប់ិស្សរាយ-មិន
ពិនិត្យ (Rigide) ទៅអាកសម្រែល និងការការណ៍: និស: (Flexible)
មានការគ្រប់ពិនិត្យគ្រឿងគ្រូ (Contrôle) - សូមបញ្ជាក់ថា ការគ្រឿង
ពិនិត្យិសលទេសប្រើប្រាស់ពិនិត្យគ្រប់ពិនិត្យគ្រឿងគ្រូ)

១២— ស្ថិតិ: ឲ្យលើក្នុងនិស្សិត ឲ្យលើក្នុងនិស្សិត ឲ្យលើក្នុងនិស្សិត
មានផ្លូវការពិនិត្យគ្រប់ពិនិត្យគ្រឿងគ្រូ ឲ្យដើរតាមរាយប់ជាប្រាប់ដ្ឋានិនិត្យ

ច្បាប់បែងមុនស្ថាកេវ; ធ្វើសិក្សាអ្យែច្បាយ (Décision collégiale) ទាំងពេលគំនិតបុគ្គលិយម (Culte de la personnalité)

*** ៣— បណ្តិត «គំនិតជាមេ» (Leadership)

សង្គមវិទ្យាដែល ទាន់ធ្វើការសិក្សាលើសង្គមអាហ្វេកិនអាសុំ
ទានំពីរឈ្មោះសង្គមនេះជាសង្គមដែលមាន «បំភែករប្រចំនៃទៅ
ការរស្សាន់ក្នុង» (Fragmentation des loyautés dans la so-
ciété plurale) ។ សមាជិកនៃសង្គមនេះមានការសំខែះបុរាណ
គ្នា ជាក្រុមទូលេខា ហើយមានការស្មោះក្នុងលើមួយទៅហ្មាយបែង
ឡើងផ្ទាល់ ។ ដល់សង្គមនេះទាន់ភ្លាយទេញតា «នីមួយៗ» និង «ជាតិ»
ដែលត្រូវមានរដ្ឋាភិបាលមួយសម្រាប់ត្រូវត្រូវ ត្រូវមានរបៀប
បានការមួយសម្រាប់ត្រូវត្រូវ ខាងក្រោមនេះសង្គមបែងសមាជិក
ទៅនឹងអស់ទូលេខាក្រុមទូលេខាពីរទៅទៀតជាបញ្ហា ។ លក្ខណៈ
ជាក្រុមនៃលោក «មេដីកន្ល័យ» (Leader) ត្រូវមានជាការបានបានត្រូវ
ការត្រួតពិនិត្យយើងបីនុះ និងមានជីវិតរស់នៅ ។

ក្រុមពីរឈ្មោះនឹងបុគ្គលិកលក្ខណៈសំខាន់ដែល «មួយដីក
និង» ត្រូវក្រុមមាន សង្គមវិទ្យាដែលសារើករដឹងការសង្គមនេះជាសំ
មួយទូលេខាដែល «អ្នកដីកន្ល័យ» នូវនេះជាសង្គមអាសុំិនអាហ្វេក (Société
plurale) ទាន់ទីនៃបញ្ហាបាន ហើយយកមកអនុវត្តទៅ លក្ខណៈជាសំ
មួយទូលេខាដែល «លក្ខណៈសង្គម» (Charisma) ។ នាក់ «Cha-
risma» មកពីការក្រុម «Charis» ក្នុងចំណែកសិទ្ធិ «បុរាណ» ។

លោក Max Weber បានឱ្យថា និរតាមគេងនឹង Charisma » ដែលគឺជាការ

«ເຍົກກົງ» ແລະ «ມັງກອນກົງທີ່» ເວັດ ເພີ້ມ
ຜ່າສູນກົດາລ ຜ້າວົດກອງຢ ວ ເບື້ງຕຸ້ງເຊົາເຫຼື ສົງເມເຈາ
ມູ້ເຄີຍເກາອງເອົາຖືກຕົ້ນກົດາດກົນສໜອງເຕະຫຼີຍ · ເກີຍ
ມອງກົດບົນເຊື້ນກາງປົກກົງທີ່ໄດ້ກົດກົງທີ່

ជាបន្ទីរការណ៍ ត្រូវប្រការខ្លួនយុទ្ធមេដ្ឋានប៉ុណ្ណោះ និងបង្កើតបំផុត (Autodiscipline) ព្រមទាំងប្រើប្រាស់ការអភិវឌ្ឍន៍សាធារណ៍ និងបង្កើតបំផុត ដូចជាអនុវត្តន៍យុទ្ធមេដ្ឋាន និងបង្កើតបំផុត

« ពាយុជាមិតិមិតិខ្លែងកវិត្សុរាប់នៅក្នុងប្រាប់ និ
ជាកនទល់សេចក្តីសម្រាយនៅ ក្នុងពីនិត្យចិត្តនៃអាណាព័
រណីយកិច្ចរបស់យើង... ។ នៅក្នុងភាគ (Confort)
ជាកនទាំងទាំង ទីផើមិនធ្វាយរាយរាយទូទៅរួមទៅក្នុង ន
ាមចុងដោយក្រក់ ... នានាសមិទ្ធភាពនឹងដែលយក់ ឬ
អូកដឹកស្នើគេនៅពីកនទ្ទូយ៉ាត់ក្រោរីនៅពំពេជីវិះបាន
ប្រព័ន្ធ ... មីនុយទេតការប្រសិទ្ធភាពនឹងការបិទពំពេ
ទុករួមយ៉ាហំពេជី ... » (9) ។

(9) Mahatma Gandhi, «All Men are Brothers» New York, a Unesco publication 1958— PP 108—117

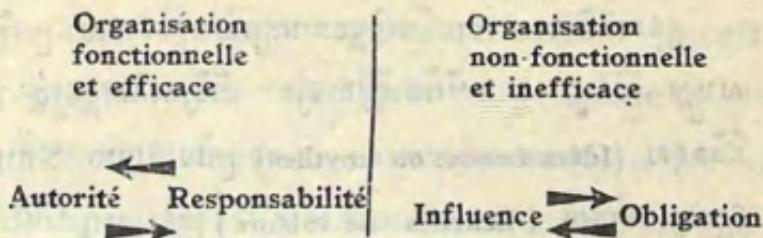
ម្យានឡើតដើម្បីការពាក្យភាពក្នុងយសបច្ចេកទេស និងរបស់ «អ្នកជិកនាំ» មានប្រធ័ណុះទុលដឹកនាំបញ្ជាផ្ទុក និងយ (Code de conduite) សម្រាប់ម្យានឡើតដើម្បីការពាក្យភាពក្នុងយសបច្ចេកទេស និងការជិកនាំក្នុងយសបច្ចេកទេស ។ បច្ចាស្តិទេះគឺ :

« មក្ខុទ្ទេការវិសេយការទាំងប្រចាំឆ្នាំ និងសំខាន់សំសែរ អាយុត្រីវិតិលេស់រដ្ឋ មានរដ្ឋមក្ខុទ្ទេកិត្តិប្រមូលរដ្ឋជាដើម ក្នុង ស្ថ្ងាប្រព័ន្ធឌីជាមួយសម្រាប់ ក្នុងទៅលេស់ទូទៅមួយសាធារណករ ដនឹង ឬនឹងបានរៀងការទាំងប្រចាំឆ្នាំដែលអាចធ្វើឡើង ។ លោក អស់ខ្សោះហាយផ្តាញមិនមួយប្រកបទទាំងនេះ កិច្ចកម្មដោយនេះ មួយចុងលើកន្លែង» ។

*** ៦ — ការអប់រំ

ការអប់រំកសាងមួយ នូវគ្រសាមាយទៅទៀត ហើយសំរាប់
សម្រាប់ក្រុម «ការយល់ខុស» (Idées fausses) ឬ «ផ្តុកកំណើក»
អាណក្រកំដែលប្រចែងនឹងសេចក្តីបើឱ្យបានបស់សង្គម ឬ ជាតិសេស
ប្រទេសទាំងឡាយ (វានីមួយរៀបចុកចួនត្រង់) ឬអាហារបញ្ជី
អុគត្តភាគកន្លែង តួការកំណើនឡាយ (Le sous- développement)
ទាន់ឡើយ បើការអប់រំដែលទាន់ទូលាអាចការពិបាលនៃប្រជុំ
រយន្តវា និងកំអស់អាណាពាណិកមកុំពានក្រុមប្រុងប្រាស់ត្រូវ
ការឡើបស់សង្គម ឬ ក្នុងការអប់រំសក្ខីនិងអាណាពាណិកម តាម
ជាតិបានប្រទេសក្រុងការអប់រំណាមួយ ឬអក្សត្រក្រាបអូបិនបំពេទ
ទោស ម្មោះហើយផ្តុកកំណើក «ទកស្រាវត» - «ទាញមុនពី»
(Complexe d'infériorité) ទាន់ប្រើក្រោមក្នុងកំណើក ក្នុងសាប់
រយាយនិងគុណរដ្ឋភាគប្រជុំ ឬ ទំនើសសំខែះបានឯកជាបិយា-
ភាសមួយដែលប្រចែងនឹងកំណើនឡាយ ប្រចែងនឹងកំណើកក្រុមប្រុង
បិបសក្ខីនិងការអប់រំអាណាពាណិកមិនត្រូវកំណើនឡាយទៀត
ប្រហែលនូវរដ្ឋភាគលើទាន់ប្រចែងប្រាក់ និងមានសមត្ថភាគបានឯកជាបិយ
បុរីណាងោះទេ បិបអប់រំនេះទាន់បានឯកជាបិយ: «អូកទោះដីន» ឬយ
ដែលទោះកើយ្យាកិច្ចរាយត្រូវបានប្រចែងនឹងកំណើក និងសក្ខីរបស់ទីន
(Sous culture) ឬ នូវការប្រើបានឯកជាបិយ បិបការគ្រប់ប្រជុំអាណាពា-
ិកមិនក្ខុងមិន (Néo-féodalité ou néo-colonialism) ដែល

ឃើញប្រយោជន៍របស់ខ្លួយគឺប្រយោជន៍មួយនៃសត្វ ។ ការ
យកស្តីយកគឺប្រយោជន៍រួមទាំងពីរដែលជាជាម្យសំ នៅការវិភាគនៃ
នឹងកំនើន (Barrières, déformations, divergences et
écart culturels et sociaux) ។ ដូចជាក្នុងការគ្រប់គ្រង
ន្ថោាតិបាល (Administration publique) ការយកស្តីរាយការ
នូវស្ថាបន្ទាន់អ្នកទេសក្នុងប្រទេសនូវការ និងអ្នកទេសនូវប្រទេសទាំង
ឡាយ ។ «កំណកាត់»ជាកម្មវិធី (Force motrice principale)
សម្រាប់ជំរឿកឱ្យការងារឡើងឡើង ជាភោមពលចាំបាច់
ក្នុងឯកសារការងារ ។ ចំណោកក្នុងការគ្រប់គ្រងនៃប្រទេសទាំង
ឡាយ ដំណាក់ដំណឹងគឺការងារ ។ ចំណោកក្នុងការគ្រប់គ្រងនៃប្រទេសទាំង
ភាគកំរោងគេរកសារគុណរឹងរាជ អ្នកគ្រែត្រាតុលាយក «អារុកាត»
(Influence) មកប្រើប្រាស់វិញ ។ ចំណោកក្នុងការងារដែលគ្មានឱ្យការងារ
លើមកក្រោម (Force verticale) អ្នកដែលទទួលបញ្ជាផ្លាស់
ក្នុងមួយសម្រាប់ទាំង (Force verticalement opposée à
l'autorité) និងនៅក្រោម «ការទទួលទុសត្រូវ»
(Responsabilité) ។ ពីណានេះខ្លួយអ្នកការងារដែលអ្នកគ្រែត្រាតុលាយ
អារុកាត អ្នកក្រោមនៃនៅទទួលបញ្ជាផ្លាស់ការទទួលទុសត្រូវទី២ ។
គេគ្រោះថាមួយ «ការក្នុងក្នុង» (Obligation, force latérale)
ដែលជាកម្មវិធីមួយសំរាប់គ្រឿងសហន៍អារុកាតនៅវិញ ។

ເພື່ອແກ່ງປະເມີນວິທີການ
ທັງໝົດໃຫ້ສະບັບກຳນົດ
(Réforme totale) ໃຊກຫຼຸງກິດຕິດ
ຕາມກຳນົດກິດຕິດ

ក្នុងករណីនេះ វិប្បុជាតាកិច្ចុបាទអគ្គរសាស្ត្រ - ភាសាអ្រគិត
សាស្ត្រ - សិល្បៈ ត្រូវសើរពីជាថីមួនទេ] និងឱ្យដាក់តាមទីក្រំង់ ឬ
គិតិកទីស (Idées fausses ou «mythe») ត្រូវទាក់ទែន ឬ ការ
ទីក្រំង់ខ្លួយ (Echelles de valeurs) ត្រូវសិក្សាអីមួនទេ] និងឱ្យរកទីទី
មួយដើម្បី ឬវិធានប្រព័ន្ធដឹកនាំការថ្វី (Innovation) ឬ បើចិត
ផ្ទាញៗទៅ ទំនាក់ទំនែសែរក្នុងប្រើប្រាស់ (Résistance au
changeant) នៅក្នុងការ ពេញឯកត្រានិងក្នុងក្រុងទេ] ។

គូនកិច្ចុបត្តិនាមំពើការល្អយោះ ដីប្រើត្រូវនូវបុរស និងអ្នក
ប្រព័ន្ធរៀបចកសិក្សាសាពត្រជាន ឬក្នុងរាជនាន់ក្រោយ និង
ជីវិតធមូលិជ្ជិត្រូវ (Motivation) ត្រូវការបង្កើត«ត្បូនកំណើនទី»
ដែលនូវការទៅសែសុរាណ យកឲ្យឱ្យ និងប្រយោជន៍រួម ។

សូមបញ្ជាក់ទៅ ការអប់រំនេះត្រូវធ្វើឡើងត្រូវត្រូវត្រូវសាលា ក្នុង
ក្រុងសាលា និងក្នុងអគ្គនាយករដូចជាមួយនឹង ។

*** ៥- ការយោសនាប្រជាឌា

ការយោសនាប្រជាឌានិនអំពើការល្អយោះត្រូវធ្វើជាបន្ទាន់នៅត្រូវបែប
មេដ្ឋាន ជាតិសសពីក្នុងការបានរាយការ ឬយោប្រើប្រាស់ដីដែល
មានទំនួលប៉ុន្មាន ពេលគិករូបសាលា និងទីក្រំង់ និងទីក្រំង់សម្រាប់
ការយោសនាប្រជាឌានេះមានប្រសិទ្ធភាពព្រឹត្តនៅត្រូវបែបដីដែល និង
យកមេដ្ឋានឱ្យបាន និងការប្រើប្រាស់ ។

សារកតិមានមិនត្រូវបានចូលរួមទៅការការដែលមិនជាតិក បុគ្គលិម្បូល-
អ្នកចេញរាល់រាល់ទៅ ទៅពីរឿយាយុសរាស់ចូលចិត្តក្នុងការណែនាំ
និងការហេតុចូលរួមទៅការការដែលមិនជាតិក ប្រចាំកតិមានអាកាហិរញ្ញវត្ថុ
ដែល ឬ ឯធម៌ជាក់ដែលប្រើប្រាស់ចេញរាល់រាល់ទៅការការដែលមិនជាតិក ការណែនាំ
ទៅក្នុងការណែនាំប្រចាំកតិមានអាកាហិរញ្ញវត្ថុ ការណែនាំ

«ក្រាត់ទៅសង្គមនៃរួមរាល់សម្រាប់បុរាណ និងបានស្របតាមអ្នកដែលបានចូលរួម និងបានស្របតាមអ្នកដែលបានចូលរួម និងបានស្របតាមអ្នកដែលបានចូលរួម» ។

លោកស្រីនាមខេត្តកំពង់ចាម :

ເສາກ ທະບຽງ ກໍພ້າສອງ ສົ່ງ ມູນຄືສົດຕິ ວິດາອການເພີ້ງ
ບໍລິຫານ ຂອບບໍ່ເກີດຖານ ຢ່າງ ດີໃຈ ເກີດເຫຼືອ ເຊິ່ງ
ບໍ່ ທັກ ດີ ພົມ ຕົກ ດີ ຖ້າ ດີ ປົກ

ដីឡូបេក្ខាសែនណា ឬក្រុមហាយីវេច្ចមុខិយាយ ឬ
សរសអំពីរួនគុគលូយ ឬមួយ ឬបីយាបីមិត្តភាពរួចទូទៅ
ក្រមទៅក្នុងមានសមត្ថភូមិយល់ទាមរួននេះវិត ន្មាកិច្ច
ត្រូវបានដោះស្រាយក្នុងក្រុមហាយីវេច្ចមុខិយាយ ឬក្រុមហ៊ុំ

ហាមអ្នកទេរាយដល់ជន ឬក្រុមដែល ចាបច្រពិត្តអំណើករបួយនេះ។

នៅប្រទេស ហូលិកីនិភាគជំនាញៗរោកប្រជាមានីបតី ក្នុង រដ្ឋ
(Quirino) អគេគករស្សយ ទន្លើកសុខសាយក្តីនូវការធម៌ទាន គំនិតជាទំ
ក្រាយរហូតដល់ជាទំលើ ។ មតិធមាសនសិទ្ធិកិច្ចលើរដ្ឋាភិ-
ធាន ហំពើវគ្គឯកាលជាប័ណ្ណក្រប់កែវតិត និង នឹមួយប្រជាមិនីតិត
ហំពើគករស្សយប្រជាមានីបតីទៀតនិងក្រុងក្រោមគីតកកហេក្រុករា-
មួយសប្តាយៗតើករួមឃាសនប្រជាជីវិ៍ (Clean up campaign)
ល្អូសលិយត្រូវ ទន្លើកិច្ចលើរដ្ឋាភិធាន ឯការឯកិច្ច
របស់ប្រជាពលរដ្ឋាភិធាន នូវការធម៌ទាន កំមាយកិច្ចវេះ(១) ។

ເປົ້າຕົກສໍາຄັນ ທີ່ມີຄວາມສູງກຳລັງ ສະຫຼຸບກຳທະນາເສື້ອງເຖິງກາ
ເນັດການ ດັ່ງນີ້ແມ່ນກຳເທົ່ານີ້

- ផ្លូវនៅលាមដោកក្នុងកំពង់បែងក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ នៅរាជបាលភ្នំពេញ ។
 - ផ្លូវនៅលាមដោកក្នុងកំពង់បែងក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ នៅរាជបាលភ្នំពេញ ។
 - បង្កើតក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ « សាខាបិសាល » មួយតួអាសយដ្ឋាន នៅភ្នំពេញ (២) ។

(9)— Robert A. Smith, «Philippines Freedom», 1946-1958, New York 1985.

(b) — In dische Courant voor Nederland, 24 November; 1953,

នៅប្រទេសចិនក្រោមភ្នែកនៅ ១៩៥១ រដ្ឋាភិបាល ជាមួយនឹង
ធម៌មាសម្រាប់ប្រទេសនីងកំពើគុរិយុយ លោកស្រី នៅលទ្ធផល
ប្រទេសនីងកំពើគុរិយុយបិយាទ័រ» (Three Anti) ។ នានានេះ
ត្រូវការរោះស្រាវជ្រាវ គ្រប់ក្រួចប្រទេសនីង «កំពើគុរិយុយ»
«ការខ្សោយឈិងគិតគារិយាល័យនិយម» ។ ធម៌មាសនៃពាណិជ្ជការ
វិកសុំសាយគេពួរប្រទេស ហើយតុលាដី «បន្ទីរុកទេរូបី» មួយ
ក្នុងជំនាញនៅរៀង ។ ធម៌មាសដូចនេះត្រូវការរោះស្រាវជ្រាវប្រទេសនីងសំណុំ
គេលិខិបនិក្ស និងបន្ទីរុកទេរូបី សូចករារានិកិត្ត
របស់អ្នក (១) ។

ការរោះស្រាវជ្រាវប្រទេសនីងជាពេលវេលាអូម្បែក ឱ្យសិក្សា
ត្រូវទៅត្រីម្រោរូល តាមគិតិយប្រើកម្មនៃដីមីយីបញ្ជីការិយាតាសម្បួយ
សម្រាប់ទាញសេដកីឡិកិត្តកិត្តប្រជាតិលរម្មូលកិត្ត ។ គឺពេលនេះ
ក្រសួងមានសម្រាប់ត្រូវបានអនុវត្តន៍យោងទៅតាមរបៀប ។ ទីផ្សារប្រទេស
គិតិយប្រើកម្មនៃក្រសួងប្រជាតិនៅក្នុងក្រសួងប្រជាតិ និងការិយាតាសម្បួយ ។ គារ
ប្រទេសនីងកិត្តមានប្រសិទ្ធភាពទាំង ក្រសួងប្រជាតិលរម្មូល ។

(១)— Hsi-En Cheo and Wen-Hui C. Chen, «The Three-Anti» and «Five Anti Movements in Communist China» Pacific Affairs, Vol. 29 1953 P 31ff.

សំយោគ

អំពើគុករាយជាដំឡើងមួយនៃសភានា ។ នៅត្រីប់ប្រទេស
គ្រប់ដំឡាត់ អំពើគុករាយជាបញ្ហាមួយយ៉ាងដំឡើងអូកគ្រប់គ្រឹងទាំង
ធាយកម្មករោចខ្លួនឯករាយគ្រឹងទាំង ៩ ដើម្បីបង្ក្រាប កំណត់ខ្លួន
បន្ទាន់រកចិត្តកិត្តិយកទៅក្នុងទីបុរាណ ។

អំណើគុករបុយមានសភាគត្រូវជួយគុកត្រា ដូលសង្គមវិចិថុននៃកេ
ទេត្រ ជាបន្ទីរយ៉ាងតំបន់ គឺ :

- ## ៩— ការស្ថែរប្រព័ន្ធដីសំណួរ

- ## ၁၁— ការពេទ្យស្នូលិករបស់រដ្ឋបាល

- m- បញ្ជីកនិយម

- #### ៦- កំពើទុករណ្តួយបិតដឹងទូទៅ

- ៩—អីវាត់ទូរនិមួយសក្រុត និងលបណ្ហាលមកពី
ការឃុំឃុំទីនឹងការខេះខាយ ។

- #### ៤ – ការគ្រប់គ្រងដំណឹងជាក្នុងស្ថាបន

- ๓- ការស្ថិតអាមេរិកគ្រាប់នូវការ

៤- អុកគ្រិយប្រព័ន្ធផីកចិត្តដូងកិច្ចការ ជូនការទីនា
បានផ្តល់សក្ខិ ប្រព័ន្ធមួកទាំងអស់នៃជាន់បាលត្រូវនឹងអុក
ដែលប្រព័ន្ធដែលពេករួម ។

៥- ជូនសង្គមពេករាជរៀបនឹងការពិនិត្យការ ជូនសាន្តនាបញ្ហា
និងការស្នើសុំបញ្ជី-ប្រព័ន្ធរាជនឹងការពិនិត្យការដែលបានផ្តល់សក្ខិ

៦- ការពិនិត្យប្រព័ន្ធដែលគឺការប្រព័ន្ធដីក្រុងការប្រព័ន្ធ ប្រព័ន្ធ
ប្រព័ន្ធដែលដាក់បញ្ជាប់បុរាណបានសំខ្លួន គឺជាបញ្ហាបានដូចជាបញ្ហាប្រព័ន្ធ ។
ដើម្បីនឹង គេធ្វើយករាជការដែលប្រព័ន្ធដីក្រុងការប្រព័ន្ធ ។

៧- ចូរម៉ោងដំឡើងប្រព័ន្ធដែលបានប្រព័ន្ធ ឬបំពាន ។

៨- ការបំណុលអទុកចិត្តដោយអុកគ្រប់គ្រង ។

៩- មានការជួយដាក់ ឬកិច្ចការនៃប្រព័ន្ធ ឬក្រុងប្រព័ន្ធ ឬ
បញ្ជីប្រព័ន្ធ ។

១០- អុកគ្រប់គ្រងអស់អំណែង ម៉ោងហើយសម្រាប់
សារព័ន្ធដែលមានមាននៅក្នុងប្រព័ន្ធ ។

ហេតុដែលចាប់បូកចិត្តដែលបានប្រព័ន្ធដែលបានប្រព័ន្ធ ។
ហេតុខ្លះដែលមកតិបុត្រិល ហេតុខ្លះដែលមកតិប្រជុំនិងតិបែលសត្វិមេហេតុ
ខ្លះទេ]កេតិកមកតិប្រជុំការណ៍ ដែលបានប្រព័ន្ធដែលបានប្រព័ន្ធ ។
ហេតុខ្លះទេ]កេតិកមកបានប្រព័ន្ធដែលបានប្រព័ន្ធ ។

១- អុកគ្រប់អំណានខ្លះបុទ្ទនិងការសម្រេចការជាមួកដែរ ។ ឥឡូវ
សម្រេចការ គារចាក់ទី (Communication) ជាការបែរចាប់រាជ

អូកដឹកនាំនិស្សមានធន ។ តួនាទីបច្ចាត់ទៀត អូកគ្រួសត្រាប្រើបំណាណ
ដើម្បីឱ្យបញ្ជាង ឬសេចក្តីជូនប៉ុន្មានទៅការឡើងប្រាម ។ ទាំងក្នុងរបាយ
ប្រជាពលិទ្ធយៈ ការទាក់ទងតាមរបៀបនិនិត្យ ដាក់រាំងទៀតដើម្បី
ឱ្យសេចក្តីសម្រេចូនការឡើងប្រាម ពីរឯកម្រាមប្រសិទ្ធភាព ។

៦— ទំនាក់ទំនងក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និងក្រសួងពេទ្យ និងក្រសួងសំគាល់ និងក្រសួងសំណង់

៣-អ្នកការអំណាក់រាល់សំបុត្រច្បាស់មួយតិចសម្រាតាគរណៈ
ឬទាន់ហេសក្តីនៅលើទីតាំងការអំភូតិច្បាស់រាល់ខ្លះ។

៤- ផ្លូវកំនើនសក្ខីមិនអាមេរិកមួយតុលាកំណុចនាស់សក្ខីរួចរាល់តម្លៃប្រចាំថ្ងៃខ្លួន ឬ កម្មវិធីសក្ខីមិនអាមេរិកមួយតុលាកំណុចបង្កើតឡើង ឬ

៥.- ដំហារអ្នកាតាល ដែលត្រូវឱយកទីយើងអំពើកុរស្សយ
ទិកទីមកប្រើប្រាស់អំពើនេះទាមទូទៅអ្នកគឺណាកម្ពុជា ។

៦— ដៃការពអនុសយរបស់អ្នកដែករកទិន្នន័យ ។

៨— ស្រីមួយការង្ហោះសំបុរឈប្រគល់ត្រន

៤- ធម្មប្រជាគម្ពស់និងអ្នករឿង ។ ព្យាប់រៀន តណាខក្ស
ការរៀន ពើការទូទាត់របៀបនីយ ក្នុងសាធារណៈ ។ ន ។
បានកិចចាបិយាកាសម្បយិកអំពួលដើម្បីអក្សរិយាជានការនៃរៀន ។

ក្រោយពីទទួលសិក្សាលើ សភាគក កម្មវិធ និង រាយក្រឹត និងអំពី
គុករូបយនៃមករដឹត្តិកន្លឹមនៅក្នុងការបង្កើតរាជរដ្ឋប៊ែនប៉ាញ តាត់និងចន្ទុរោ

ដើម្បីបង្ហាញការសរុបរបស់ខ្លួន និងរកចូលរួមជាមុនក្នុងការកំណត់ទី។

សូមបញ្ជាក់ជាតុលាមនទេពេទា វិតីកំចាត់ដិអបអ្នរាប បិន្ទ្រី
យកទៅអនុវត្តិទិន្នស្រួល ដោយគ្មានធ្វើការសិក្សាតាមឯក
នៅលើហេតុផលនិងកញ្ញាផ្លូវការឡើង ក្រោមពីអភិវឌ្ឍន៍ការកំណត់ទីក្រុង
ខេត្ត ក្រោយពីបានយកវិតីទៅប្រជុំ ។ អ្នកអនុវត្តិត្រូវ
ប្រកួតដោយទិន្នន័យបញ្ហាលេ និងការគ្រឿនិះឱ្យបានលិតនូវជាមុន ។

១— ត្រូវកែប្រជម្លៀនិងរំលែកសម្រាប់អគ្គការនៅទាំង ព្រមទាំង
ដែនទីទាំងប្រាំបីនាទី ដំណោះស្រាយ និងការចួលឱ្យស្រី។

៤- ក្រុវិកប្រចាំរដ្ឋមនុស្សត្រួតពិនិត្យទានស្រាល ដៃម្ខ្ចាតិកូ
ការរៀបចំនូវការដែលបានប្រើបានរហូតដល់ការប្រគល់ការងារ ។

៣— ក្រុងពេទ្យការសិក្សាថ្មីត្រូវតិចនឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋទាំងមួយ
ក្នុងប្រជាជាន់ និងក្រុងសែនក្រុម។

៤- ក្រុមហ៊ុនយោកសម្បូរធម្ម ដើម្បីទាញសេចក្តីកិច្ច
មកលើអង្គភប្ហគ្នីនឹងរដ្ឋាភិបាល ។

៦— ត្រូវកែប្រទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា ឲ្យសម្រាប់ការសេចក្តី
ត្រូវការរបស់គឺមួយ នូវការណាមីនេះ ផ្តល់ព័ត៌មានត្រូវអំពីរបាយក្រុង
គ្រប់សារ និងអនុការរបស់ខ្លួនដោយប្រជាមុនក្នុងការបណ្តុះកំណើត
គ្រប់សារ និងការរបស់ខ្លួនដោយប្រជាមុនក្នុងការបណ្តុះកំណើត

៨— គ្រឿងប្រការយោសទាប្រទេសចាសកម្ម ហើយប្រទិន
យោសទាក្រប់ខែបញ្ញាំ (Masse-média) ដែលមានទេសបុណ្ណាទៅ។

៤- ក្រសួងពេទ្យខេត្តសាស្ត្រប្រចាំឆ្នាំ

៤— ផ្លូវការណ៍ដែលមួយការពារអ្នកដែលបានទិន្នន័យ
ស្តាប់ការគិត ដែលបានធ្វើការនីត់ស្ថាបនា ។

១១— ក្រុងបច្ចេកទេសកម្មការព្រមទាំងក្រុងបច្ចេកទេស
និងបច្ចុប្បន្នទៅរួម ដែលទាំងទាំងនេះការប្រើប្រាស់បច្ចុប្បន្ន
ប្រជុំសរើស និងវេងការឲ្យត្រូវទៅតាមសម្រួលភាពនិងសម្រាប់
គ្រឿងក្រុងបច្ចេកទេសដែលមិនមែនយោងទៀតមិនអំពី កិច្ចការនិង
សម្រាប់ ។

១៦០. ក្រសួងបច្ចេកទេសមនុស្សទៅតាមការកិច្ចកម្មនៃការសរស់ពេល។

១៣ - ត្រូវប្រចាំសែនកំណើនការកិច្ច អាណាពិភម្ពុដល ទាន
បណ្តុះកំណើន «សូយសារ» ឬ «ដីរឿង» កំណើន «ពាកស្សាក» ឬនឹ
កំណើន «បានញ្ញមុខត្រួវ» ។

អុកសន្យាសម្រាប់ការសិក្សាថៃបច្ចា តុករលួយនៅក្នុង
ខេះដោយសត្វីមថា ការសិក្សាទេទែនឹងជាការទាន់មួយ
ក្នុងការធ្វើយុទ្ធលំគិត ទិន្នន័យនៅក្នុងមួយនេះដែល
មានអាមេរិកប្រើប្រាស់នៅក្បែរ ទិន្នន័យនៅក្នុងមួយ។

*** ទៅអាចជាមានបាត់ ដូច្បែន តាំង នៅកំពង់សោម

କେବୁଳାଙ୍ଗ କିମ୍ବା କେବେଳାଙ୍ଗ କିମ୍ବା କେବେଲାଙ୍ଗ ? ?

ລົງຈະ

תְּרֵאָה וְתִּרְאֶה

ବ୍ୟା-ଶୀର୍ଦ୍ଧ ଲାକ୍ଷ୍ମୀନାନ୍ଦପାତ୍ରଙ୍କ

វគ្គលីកអនុប្បញ្ញត្រសម្រាប់ !

សិល្បៈបានមកសម្រេច... និងការពិនិត្យការងារ... ដើម្បីបង្កើតការងារ

វគ្គល មនុសាងុជាប់ចេក !

107

ចំណាំ សុជ្ជិ ពេជ្ជរបាយ

នគរបាលកំសំបាន ទីមេទាំងអស់

១៨៣៩ មានកំណើនថ្មីរបស់ខ្លួន

וְרַמְנָה וּמִתְרָמָה

—**បាខីសពារូម** Bachelor នានា ឯករាជ្យ

မြန်မာနိုင်ငြပ်သူများ၏ (Missouri) ၇

— ມານຕັບປຸກ Master ແລະ ph. D.

(Doctor of Philosophy) ס.מ. א.פ.ד.

ធនការណ៍ទូរសព្ទយុទ្ធម៌ (Ohio) ។

— សារពិនិត្យការងារ នូវសាខាទីលាស

ପ୍ରକାଶନ ମୁଦ୍ରଣ ମେଲ୍